

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Hei, sä osaat jo vaikka mitä!

Osaaminen näkyväksi Kaarinan Nuoret Pajamestarit ry:n kädentaitopajassa

Noora Grönlund

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

03 / 2017

www.humak.fi

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Noora Grönlund	Sivumäärä 43 ja 14 liitesivua
Työn nimi Hei, sä osaat jo vaikka mitä! Osaaminen näkyväksi Kaarinan Nuoret Pajamestarit ry:n kädentaitopajassa	
Ohjaava(t) opettaja(t) Anna Pikala	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Kaarinan Nuoret Pajamestarit ry, Risto Tolonen	
Tiivistelmä <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, voiko Kaarinan Nuoret Pajamestarit ry:n kädentaitopajassa tehdä opinnollistamista oppimispakettien muodossa ja soveltuvatko ne osaamisen tunnustamiseen ammatillisessa oppilaitoksessa tai CV:hen. Tavoitteena oli saada osaaminen näkyväksi Kaarinan Nuoret Pajamestarit ry:n kädentaitopajassa. Tavoitteena oli koota kolmesta viiteen erilaista oppimispakettia, joita valmentautajat voisivat suorittaa ja näin osoittaa osaamistaan kädentaitopajassa. Oppimispakettien suorittaja saisi todistuksen, jolla hän voisi omaa osaamistaan osoittaa työelämässä tai koulussa. Lisäksi kädentaitopaja saisi itselleen tarvittavat materiaalit ja osaamisen opinnollistamiseen ja oppimispakettien käyttöön.</p> <p>Kaarinan Nuoret Pajamestarit on työpaja, jossa valmennetaan nuoria ja aikuisia työelämään, opintoihin ja arjen hallintaan. Menetelmänä työpajalla on työ ja tekemällä oppiminen. Kaarinan Nuoret Pajamestarit pyrkivät koko ajan kehittämään toimintojaan ja palvelemaan näin paremmin asiakkaitaan. Osaamisen tunnistaminen on hyvä tapa tehdä valmentautujien osaamista näkyväksi ja näin valmentautujat saavat hyödynnettyä työpaja-aikansa.</p> <p>Me kaikki opimme ja saamme tietoja, taitoja ja valmiuksia mm. koulutuksissa, työelämässä ja harrastuksissa. Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen periaatteiden mukaisesti kaikilla on oikeus saada osaamisensa tunnustettua riippumatta siitä missä, milloin ja miten se on hankittu. Työpajoilla on myös paljon erilaista osaamista ja halu edistää valmentautujien asemaa. Tässä opinnollistaminen on yksi vastaus siihen, miten kaikki se osaaminen, jota työpajoilla on, saadaan näkyväksi ja samalla edesautetaan valmentautujaa eteenpäin. Työpajat ovat tehneet opinnollistamista jo vuosia, mutta vasta viime vuosina on se noussut kärkihankkeeksi työpajoilla.</p> <p>Kehittämistyössä tutkimusmenetelminä käytettiin havainnointia, ideariihettä ja haastattelua. Havainnointi toteutettiin kädentaitopajassa talvella 2016. Myös ideariihi toteutettiin kädentaitopajassa pajan valmentautujille. Haastattelut suoritettiin alkuvuodesta 2017 yhdelle Valtakunnallisen työpajayhdistyksen edustajalle ja yhdelle ammatillisen koulutuksen järjestäjän edustajalle.</p> <p>Kehittämistyön tulokset osoittavat, että oppimispaketit koetaan tarpeellisiksi valmentautujien keskuudessa. Oppimispakettien pitäisi olla toisistaan erilaisia, jotta ne palvelisivat parhaiten tarkoitustaan. Työpajan osaaminen määrittelee minkälaisia oppimispaketit voivat olla. Tärkeää on myös yhteistyö ammatillisten oppilaitosten kanssa, ja se mitä todistus pitää sisällään, jotta se kelpaa osaamisen tunnustamiseen ja soveltuu myös CV:hen. Kehittämistyön pohjalta syntyneiden viiden erilaisen oppimispaketin, on tarkoitus kehittää kädentaitopajaa ja tehdä valmentautujien osaaminen näkyväksi niin itselle, työelämälle kuten myös kouluille. Kehittämistyö esittelee työpajakentälle yhden tavan tehdä opinnollistamista.</p>	
Asiasanat työpajat, opinnollistaminen, osaamisen tunnistaminen, osaamisen tunnustaminen, syrjäytyminen	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree Programme in Civic Activities and Youth Work, Bachelor's Degree

ABSTRACT

Author Noora Grönlund	Number of Pages 43 and 14 attached
Title Hey, you are able to do so many things! Validating the competences and skills in the arts and crafts workshop of Kaarinan Nuoret Pajamestarit.	
Supervisor(s) Senior Lecturer Anna Pikala	
Subscriber and/or Mentor Kaarinan Nuoret Pajamestarit ry/ Executive director Risto Tolonen	
Abstract <p>The purpose of this study was to determine whether Kaarinan Nuoret Pajamestarit arts and crafts workshop can carry out competence and skills validation in the form of learning packages. In Finland, youth workshops are communities that coach young people through work, and they are also one way to fight social exclusion. The study also aims to sort out the compatibility of these learning packages with the skills recognition for vocational training or suitable for CV. Kaarinan Nuoret Pajamestarit is a youth workshop in the city of Kaarina in South-Western Finland. The organization aims to prepare young people and adults for employment, education, and everyday management. The method of the youth workshop is working and learning by doing.</p> <p>The basic idea behind the competence and skills validation is lifelong learning. We all learn and acquire knowledge, skills and capabilities through education, employment and leisure activities, among others.</p> <p>Validating competences and skills through workshops is one answer to the question on how all the skills revealed through the workshops can be made visible and at the same time help clients forward in their life. The workshops have worked on competence and skills validation for years, but only in recent years has it become an actual formal process in workshops.</p> <p>The aim of this thesis as development work was to make the know-how of these arts and crafts workshop visible. The objective was to make three to five different learning packages that clients could carry out and use to demonstrate their skills in arts and crafts workshop and receive a diploma to present at work or school. Moreover, the arts and crafts workshop would get the necessary materials and know-how for validating the competence together with the learning packages.</p> <p>In this thesis and development work, the methods used were observation, semi-structured interviews and brainstorming. The observation was carried out in the arts and crafts workshop in the winter of 2016. The brainstorming workshop was organized for the arts and crafts workshop's clients. The interviews were carried out in early 2017 for National Workshop Association and Bovallius Vocational College.</p> <p>The results show that the learning packages were considered necessary for the clients. The learning packages should be different from one another, so that they serve the purpose. The workshop expertise defines the contents of the learning packages. It is important to cooperate with the vocational training institutions in order for the certificate to serve its purpose, as it has to be valid for the recognition of skills and suitable for CV.</p>	
Keywords Youth workshop, validating the competence and skills, social exclusion	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

1 JOHDANTO	5
2 TIETOPERUSTA	8
2.1 Syrjäytymistä ehkäisemässä vai osallisuutta edistämässä	9
2.2 Työpajatoiminta	10
2.3 Osaaminen näkyväksi	14
2.4 Tuotteistaminen	19
3 CASE: KAARINAN NUORET PAJAMESTARIT RY	21
4 KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT	24
4.1 Havainnointi	24
4.2 Ideariihi	26
4.3 Haastattelu	28
4.4 Menetelmien sopivuus ja analysointitapa	30
5 TULOKSET JA NIIDEN ANALYSOINTI	32
5.1 Oppimispaketeissa on tärkeää huomioida sen käyttäjä	32
5.2 Oppimispakettien pitää tuoda esille monenlaista osaamista	33
5.3 Osaaminen näkyväksi kaikille	34
5.4 Yhteenveto tuloksista	35
6 OPPIMISPAKETIT	37
6.1 Testaus ja kehitys	37
6.2 Lopulliset paketit	38
6.3 Soveltuvuus osaamisen tunnustamiseen	41
6.3 Soveltuvuus CV:hen	41
7 LOPUKSI	42
LÄHTEET	44
LIITTEET	47

1 JOHDANTO

Vuonna 2015 päivitettiin asetus opiskelijan oikeudesta osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen. Asetuksen pääsisältönä on opiskelijan oikeus saada aikaisemmin hankittu osaaminen tunnistetuksi ja tunnustetuksi joko tutkinnon tai koulutuksen osina tai jopa koko tutkinto suoritetuksi (Asetus ammatillisesta peruskoulutuksesta 630/1998, 30 §). Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen tarve on noussut työelämän muutoksista ja siitä, miten oppimista ajatellaan eri tavalla kuin ennen. Myös näkymät kansainvälisesti ja kansallisesti koulutuksen kehitykseen ohjaavat tunnistamisen ja tunnustamisen tärkeyttä. Suomessa tämä on otettu kehittämisen kohteeksi viime vuosina eri koulutusasteille. Vallitsee ymmärrys siitä, että osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen taustalla on elinikäisen oppimisen perusajatus. Me kaikki opimme ja saamme tietoja, taitoja ja valmiuksia mm. koulutuksissa, työelämässä ja harrastuksissa. Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen periaatteiden mukaisesti kaikilla on oikeus saada osaamisensa tunnustettua riippumatta siitä missä, milloin ja miten se on hankittu. (Soininen & Niskanen & Lepänjuuri 2010, 7.)

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen ovat tällä hetkellä ammatillisissa oppilaitoksissa keskustelun ja ohjeistuksien aiheena. Oppilaitokset ja opistot tekevät omia ohjeistuksiaan ja työkaluja osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen (Bowallius 2016; Saimaan ammattiopisto 2016). Tämä on hyvä uutinen työpajoille, joissa on paljon tunnistamatonta osaamista. Työpajat ovat pyrkineet tekemään osaamisen tunnistamista termillä opinnollistaminen jo vuosia ja tätä varten on kehitelty monia työkaluja. Valtakunnallinen työpajayhdistys pitää esimerkiksi synergiaseminaareja, jotka ovat tarkoitettu työpajatoimijoille ja oppilaitosten edustajille, joissa teemana on osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (Valtakunnallinen työpajayhdistys 2016a). Silti jokainen työpaja joutuu tekemään oman selvitystyönsä, sillä työpajat ovat yksilöllisiä.

Tämän opinnäytetyön tilaajana on Kaarinan Nuoret Pajamestarit ry (myöhemmin myös pelkkä Pajamestarit). Yhdistys pyrkii jatkuvasti kehittämään toimintojaan ja näin ollen palvelemaan paremmin pajalla käyviä valmentautujia, asiakkaita ja yhteistyöta-

hoja. Yhtenä kehityskohteena pajalla on viime aikoina ollut opinnollistaminen. Pajamestarit kuuluvat jo MAST-hankkeeseen, jolla voi suorittaa toiseen asteen catering opintoja työpajan lounasravintolassa (Kaarinan Nuoret Pajamestarit ry 2016a). Myös arkiapu- ja lounasravintola-pajalla on tällä hetkellä käynnissä selvitystyö opinnollistamiseen. Vaikka työpajoilla opinnollistamista on jo tehty, on jokainen paja omanlaisensa. Esimerkkinä tästä ovat kädentaitopajat, jotka eivät välttämättä ensi ajattelulla sovellu mihinkään tiettyyn ammattitutkintoon. Pajamestarit aikovat selvittää kaikista pajoistaan niiden soveltuvuuden osaamisen tunnustamiseen ja tunnustamiseen. Tämän opinnäytetyön selvityskohteena on kädentaitopaja.

Kehittämistyöni tarkoituksena on siis selvittää voiko Pajamestareiden kädentaitopajassa tehdä opinnollistamista. Ja miten ne soveltuvat osaamisen tunnustamiseen tai CV:hen. Kehittämistyön konkreettisenä tuotoksena on kolmesta viiteen oppimispakettia, jotka palvelisivat valmentautujia ja osoittaisivat heidän työpaja-aikansa hyödyllisyyttä. Tämä aihe on itselleni hyvin tärkeä, sillä työskentelen tällä hetkellä Pajamestareiden kädentaitopajan työvalmentajana ja näen päivittäin valmentautujien osaamista ja toivoisin, että he saisivat hyödynnettyä työpajalla oloaikansa mahdollisimman hyvin ja saisivat oman osaamisensa näkyviin.

Osaamisen tunnustamista ja tunnustamisesta löytyy useita eri tutkimuksia. Näkökulmia eri koulutusasteille on useita kymmeniä. Tutkimuksia lukemalla huomaa, että osaamisen tunnustamiseen ja tunnustamiseen ei ole yhtä oikeaa tapaa. Ajankohtainen ja mielenkiintoinen esimerkki on videoteos vuodelta 2016 ”Osaamisen tunnustamisen askeleita” jonka ovat tehneet Pousi, Karjalainen A., Karjalainen, T., Tenno, Kepanen & Koukkari. Tämä video kertoo opiskelijan osaamisen tunnustamisesta ja tunnustamisesta tällä hetkellä.

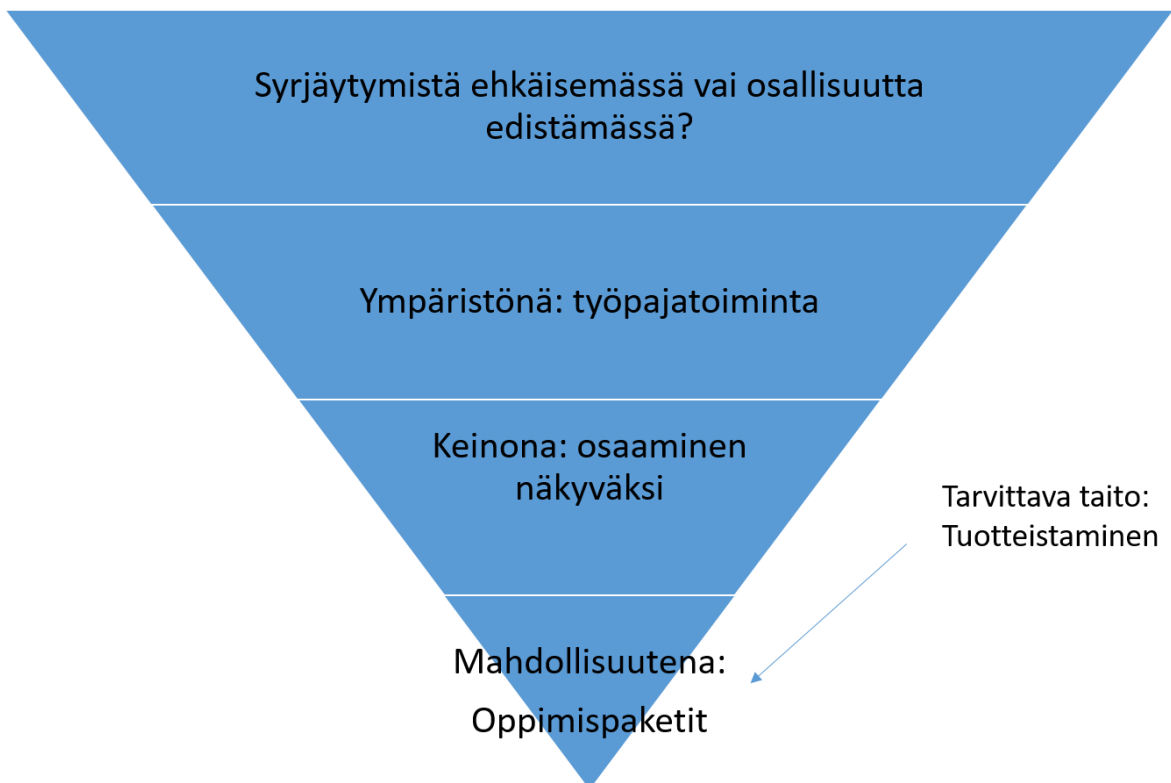
Osaamisen tunnustamista ja tunnustamista työpajoilla on tutkittu yleisesti, pajakohtaisesti ja eri näkökulmista. Minna Hietamäen ja Päivi Kauhasen vuonna 2013 valmistuneessa Ammatillisen opettajakoulutuksen kehittämishankkeessa ”Ammatillisten opintojen edistäminen työpajalla, Paikallinen työväline Luotsin ompelimoille” on työpajaltaan lähimpänä tätä opinnäytetyötä. Hyvinä esimerkkeinä erilaisten tutkimuksien kirjosta ovat Samuel Juntusen Ylemmän AMK-tutkinnon opinnäytetyössä vuodelta 2012 ”Opinnollistaminen työpajaympäristössä” joka keskittyy opinnollistamisen ylei-

seen soveltuvuuteen työpajaympäristöön ja Hannu Terävän AMK-tutkinnon opinnäytetyö ”Erilaisia käytäntöjä opinnollistaa työpajatoimintaa - kokoava kartoitus neljän työpajan menetelmistä” jossa on neljän työpajan erilaiset tavat tehdä opinnollistamista. Aihetta on siis tutkittu jo aikaisemmin paljon ja eri näkökulmista, mutta erityisesti kädentaitopajoja, jotka monesti ovat matalimman kynnyksen työpajoja, ei ole vielä paljon tutkittu. Tämä opinnäytetyö tuo siis kädentaitopajoille tarvittavaa tietoa osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen. Yhteisöpedagogeille työpajatoiminta ja sen verkostot ovat työmahdollisuuksien kulta-aarre. Tällaiset projektit ovat yhteisöpedagogien mahdollisuus käyttää laajaa osaamistaan ja luoda mahdollisuuksia niitä tarvitseville.

Tämän laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on luoda työkaluja Pajamestareiden kädentaitopajassa tapahtuvan osaamisen tunnistamiseen ja osoittaa myös matalan kynnyksen kädentaitopajojen soveltuvuutta opinnollistamiseen. Tarkoituksena on myös saada aikaiseksi kolmesta viiteen oppimispakettia, joita voivat hyödyntää työpajan asiakkaat valmentautajat ja muut kädentaitopajat. Tässä opinnäytetyössä on ensin tietoperusta, josta löytyy tietoa syrjäytymisestä, työpajatoiminnasta, osaamisen näkyväksi tekemisestä ja tuotteistamisesta. Termien ja työni perustan selvittyä lukijalle kerron tilaajasta ja opinnäytetyöni aiheesta. Näitä seuraa kehittämistyön menetelmät, joilla keräsin ensin tietoa havainnoimalla kädentaitopajan osaamista ja välineistöä. Havainnoimalla sain tarvitsemani tiedot osaamisympäristön tunnistamiseen ja sopivan ammattitutkinnon löytämiseen oppimispakettien perustaksi. Tein myös ideariihen selvittääkseni valmentautujien toiveita ja ajatuksia osaamisen tunnistamiseen ja oppimispaketteihin ja hyödynsin saamiani tietoja haastattelussa, jossa selvitin kädentaitopajan mahdollisuuksia osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen ja tarvittaviin todistuksiin. Tämän jälkeen analysoin tuloksia teemoittain. Lopulta sain raamit oppimispaketteja varten. Tämän jälkeen testasin ja kehitin oppimispaketit vielä lopulliseen muotoonsa.

2 TIETOPERUSTA

Tietoperusta alkaa luvulla syrjäytymistä ehkäisemässä vai osallisuutta edistämässä, joka on tämän opinnäytetyön pohja, jonka päälle toimintaa kehitetään. Opinnäytetyössäni käytän lisäksi käsitteitä liittyen työpajatoimintaan ja osaamisen näkyväksi tekemiseen. Työpajatoiminnassa määritellyt käsitteet ovat työpaja, valmentautuja, yksilövalmennus ja yksilövalmentaja ja työvalmennus ja työvalmentaja. Osaamisen tunnistamisessa keskeisiä käsitteitä ovat formaali ja nonformaali oppiminen, osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen, opinnollistaminen, oppimisympäristön tunnistaminen, osaamistodistus ja oppimispaketit. Valitsin nämä käsitteet, koska ne ovat keskeisiä tähän opinnäytetyöhön ja ne vaativat mielestäni määrittelyn. Tämän lisäksi keskeistä tälle opinnäytetyölle on tuotteistaminen. Tuotteistamisen luvussa on tarpeellista näkökulmaa oppimispakettien tekoon. Ohessa selventävä kuvio tietoperustasta, joka kertoo, miten tietoperusta nivoutuu yhteen (Kuvio 1).

Kuvio 1. Tietoperusta koostuu useasta osiosta.

2.1 Syrjäytymistä ehkäisemässä vai osallisuutta edistämässä

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2016a) määrittelee syrjäytymisen olevan yhteisön tai yhteiskunnan ulkopuolelle jäämistä. Syrjäytymiseen kuuluu monenlaisia ongelmia, jotka voivat liittyä työntekoon, opetukseen, elintasoon, terveyteen tai kansallisuuteen. Se on yhdistelmä taloudellisten resurssien puutetta, yhteiskunnasta eristymisen ja eristämisen sekä sosiaali- ja kansalaisoikeuksien rajallisuutta. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2016a.) Syrjäytyminen ja köyhyys aiheuttavat ihmisille eriarvoisuutta, inhimillistä kärsimystä ja terveyseroja. Tämä johtaa siihen, että osaa ihmisistä uhkaa pysyvä syrjäytyminen. (Ellisaari 2016.)

Syrjäytymisen torjunnassa keskeiseksi tekijäksi on nostettu osallisuus. Osallisuuden edistäminen on osa Suomen hallituksen ja Euroopan unionin tavoitteita syrjäytymisen ehkäisyyn. Tämä näkyy monissa kansallisissa ohjelmissa ja toimenpide-ehdotuksissa. Näistä tärkeimmät ovat Euroopan unionin Eurooppa 2020 strategia, nuorisotakuu, lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma ja sisäisen turvallisuuden ohjelma (Ellisaari 2016). Osallisuus tarkoittaa jokaisen mahdollisuutta terveyteen, koulutukseen, työhön, toimeentuloon, asuntoon ja sosiaalisiin suhteisiin. Osallisuuden kuuluu myös oikeus osallistua ja vaikuttaa itseään koskeviin asioihin ja yhteiskunnan kehitykseen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016b; 2016c.)

Syrjäytymisen ehkäisyä tai paremminkin osallisuuden edistämistä tehdään monella eri tavalla ja siihen tarvitaan monitasoista huomiointia. Yhteiskunnassa osallisuuden edistäminen näkyy rakenteissa, kulttuurissa ja strategioissa, käytännössä osallisuutta edistävät erilaiset yhteiskunnan palvelut, koulut, työpaikat, järjestöt, harrastusseurat, seurakunnat ja yhdistykset. Osallisuuden edistämiseen on paljon erilaisia keinoja, joita ovat esimerkiksi riittävän toimeentulon varmistaminen, asumistuet ja palvelut, osallistumismenetelmien kehittäminen kansalaistoiminnassa ja palveluissa, voimavarojen vahvistaminen eri toimin, turvallisen, esteettömän ja osallisuutta edistävän elinympäristön varmistaminen ja mahdollisuus osallistua vapaa-ajan toimintaan. Näissä esimerkeissä on vain pieni osa sitä monimuotoista työtä jota, tehdään osallisuuden lisäämiseksi koko ajan. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016c.)

Osallisuutta lisääviä keinoja ovat myös työpajat. Työpajojen perustarkoitus on syrjäytymisen ehkäisy. Näkökulmana on parantaa asiakkaiden eli valmentautujien mahdollisuuksia siirtyä koulutukseen tai työhön. Tärkeänä osana ovat myös elämänhallinnan taitojen parantuminen. Työpajat yrittävät tarjota syrjäytymisvaarassa oleville ja jo syrjäytyneille tukea ja rohkaisua oman polun löytämiseen ja apua syrjäytymisen kierteen katkaisemiseen. Työpajan työntekijät eli työ- ja yksilövalmentajat luovat valmentautujille mahdollisuudet osallistua työpajan toimintaan, mutta valmentautuja saa itse valita miten aktiivisessa roolissa he siihen osallistuvat. Työpajoissa on tärkeää asteittainen elämänhallinnan parantaminen, kuten myös se, että jokainen saa kehittyä omaan tahtiinsa ja löytää paikkansa ensin työpajalla ja sen jälkeen jatkopolulla. (Hämäläinen & Palo 2014.)

Työpajat tekevät syrjäytymisen ehkäisyä monin eri tavoin ja yksi mahdollisuus on tarjota valmentautujille vaihtoehtoista koulutuspolkua. Osa tarjoaa jo nyt, ja lähitulevaisuudessa kaikki työpajat voivat tarjota joustavia ja yksilöllisiä koulutuspolkuja. Tällainen yksilöllinen polku voi olla esimerkiksi opinnollistaminen tai keskenjääneiden opintojen loppuun suorittaminen työpajalla. Myös työharjoittelut tai keskeytymisvaarassa olevien opintojen väliaikainen suorittaminen työpajalla ovat yksi vaihtoehto.

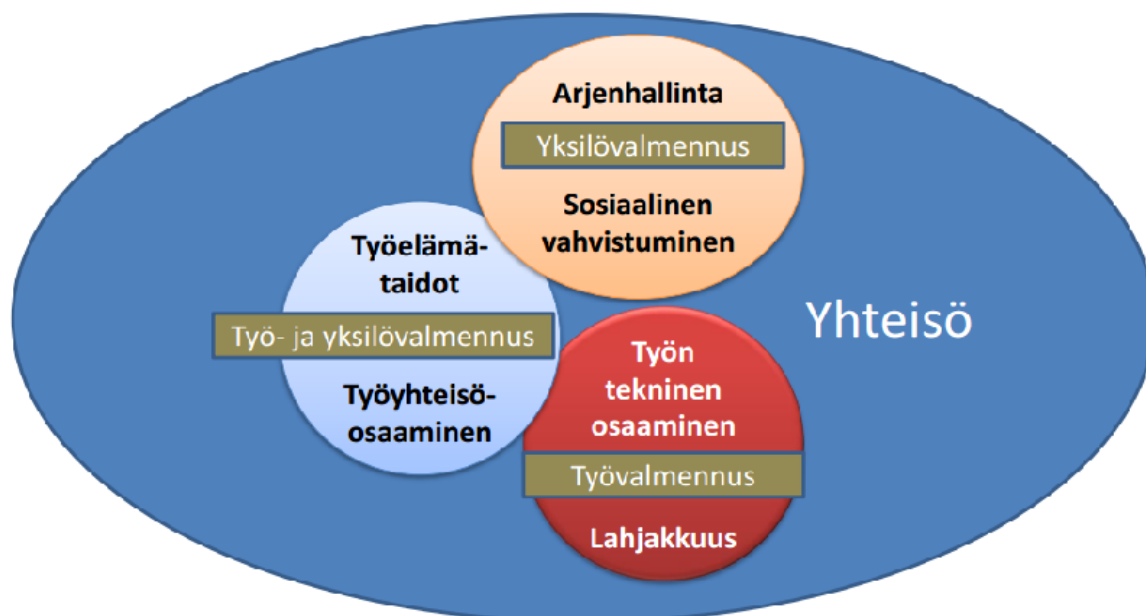
2.2 Työpajatoiminta

Työpaja

Valtakunnallinen työpajayhdistys määrittelee työpajan joustavaksi ympäristöksi, jossa on valmennusta, toimintaa, työtä ja oppimista. Määritelmässä on myös perustehtävänä asiakkaiden valmentaminen, jossa käytetään työtä välineenä ja tekemällä oppimista. (Huumonen 2014, 10; Hassinen 2005, 13.) Työpajojen menetelmiksi ovat vakiintuneet työ- ja yksilövalmennus (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 6), joiden määritelmät löytyvät tästä samasta luvusta tuonnempana. Tämä työpajan määritelmä on aika laaja, mutta se kuvaa erilaisten työpajojen moninaisuutta. Työpajoja Suomesta löytyy yli 200 (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 7). Jokainen Suomessa toimiva työpaja on hieman omanlaisensa ja samaa työtä tehdään monella erilaisella tavalla, vaikka perusperiaate onkin sama.

Tätä moninaisuutta kuvaavat myös hyvin työpajojen moninaiset organisaatiomuodot, rahoitukset ja työpajojen työalat. Työpajat voivat olla hallinnollisesti kunnallisia, seutukunnallisia tai kuntayhtymän, säätiön, yhdistyksen tai jonkun muun tahon ylläpitämiä. Yleisesti työpajatoiminnan rahoitus on monikanavaista ja se koostuu mm. hankerahoituksista, valtionavusta, toiminnan ylläpitäjän rahoitusosuudesta, valmennuspalveluiden tuloista ja mahdollisista työtoiminnan tuotoista. Valmennuspalveluita ostavat mm. KELA, TE-palvelut, sosiaalitoimi ja oppilaitokset. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 6, 27.) Työpajoilla on hyvin erilaisia työaloja, jotka määräytyvät ja muokautuvat yleensä paikallisten tarpeiden mukaan. Työaloja pajoilla voivat olla esimerkiksi kokoonpanotyöt, keittiö- ja puhdistuspalvelut, koti- ja kiinteistöpalvelut sekä perinteisimmät työalat metalli-, puu-, tekstiili- ja auto- ja kuljetusala. (Huumonen 2014, 11.) Näitä ja koko työpajan työnkenttää selventää hyvin Outi Rautio (2016, 3) valtakunnallisilla työpajapäivillä pitämään esitykseen kuulunut kuvio: Työpajan perustehtävä: valmennus (Kuvio 2).

Työpajan perustehtävä: valmennus

Kuvio 2. Työpajan perustehtävä: valmennus (Rautio 2016, 3).

Opinnäytetyössäni työpaja tarkoittaa paikkaa, joka on osa sosiaalisen työllistymisen kenttää, jossa heikoimmassa työmarkkina-asemassa oleva asiakas voi olla osa yh-

teisöä. Tässä yhteisössä opitaan tekemällä ja tavoite on työllistyä, jatkaa opiskeluihin tai löytää muu sopiva paikka pajajakson jälkeen. Tärkeänä on myös onnistumisen kokemukset ja kokonaisvaltainen elämänhallinta.

Valmentautuja

Työpajojen asiakkaita kutsutaan valmentautujiksi. Vuonna 2015 työpajoilla oli 25 449 valmentautujaa (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 7). Työpajojen asiakkaita ovat heikossa työmarkkina-asemassa olevat henkilöt ja työpajat ovat osa sosiaalisen työllistämisen toimialaa (Ylipaavalniemi & Sariola & Marniemi & Pekkala 2005, 8; Huuromonen toim. 2014, 10; Pekkala 2005, 12). Työvalmennuksen laatukäsikirjassa sanotaan, että asiakasryhmänä työpajoilla valmentautajat ovat mm. pitkäaikaistyöttömiä, toistuvaistyöttömiä tai ikääntyneitä työnhakijoita. Valmentautujina on myös maahanmuuttajia ja etnisten vähemmistöjen edustajia. Lisäksi asiakaskuntaa voivat olla mielenterveyskuntoutujat, päihdeongelmaiset tai ihmiset, joiden elämänhallinta ja toimintakyky ovat alentuneet sosiaalista syistä tai nuoret, joilla on ongelmia koulutuksen kanssa, esimerkiksi keskeytyksiä tai mukautuksia (Hyytinen & Miettinen 2012, 18.)

Työpajalle ohjautuu valmentautujia hyvin erilaisia reittejä pitkin ja kaikki valmentautajat eivät ole samalla sopimus pohjalla työpajalla. Erilaisia sopimus pohjia on useita, esimerkkeinä kuntouttava työtoiminta, työkokeilu, työkyvyn arvioinnit ja palkkatuki. (Huumonen toim. 2014, 19.) Valmentautajat ovat siis hyvin erilaisista elämäntilanteista ja erilaisilla sopimuksilla tulevia ihmisiä. Jokainen on tärkeä yksilö, jolle rakennetaan yksilöllinen polku työpaja-ajalle. Valmentautujille annetaan tukea kulloisenkin tilanteen vaatimalla tavalla ja rakennetaan mielekkäitä työ-, toiminta-, ja oppimiskokonaisuuksia työpajalla ja yhteistyöverkostoissa mahdollisuuksien mukaan (Huumonen toim 2014, 11).

Tässä opinnäytetyössä valmentautujalla tarkoitan henkilöä, joka osallistuu työpajan toimintaan valmennusjakson ajan, kuuluu johonkin työpajan yksikköön esimerkiksi metallipajaan. Hän kuuluu työpajan yhteisöön ja työskentelee oppien työtä tekemällä, saaden samalla työ- ja yksilövalmennusta, joka tähtää kokonaisvaltaiseen elämänhallinnan parantumiseen ja jatkopaikan löytymiseen. Valmentautujalle on tehty valmennusjaksoon oma yksilöllinen polku, jossa hänen tilanteensa on otettu huomioon.

Yksilövalmennus ja yksilövalmentaja

Käsitteinä yksilövalmennus ja yksilövalmentaja liittyvät toisiinsa, erona on se, että yksilövalmennus on vakiintunut yksilöohjausmenetelmä, jota työpajoilla käytetään ja yksilövalmentaja on työntekijä, joka valmennusta tekee.

Huumosen (2014, 23-24) mukaan yksilövalmennus on valmentautujan tukemista elämänhallinnan, toimintakyvyn ja tulevaisuuden kannalta, kun taas yksilövalmentaja tarjoaa valmentautujalle neuvontaa ja tukea yksilöllisesti. (Huumonen toim. 2014, 24; Hyytinen & Miettinen 2012, 21). Hassinen (2005, 12-13; 2003, 13) taas kertoo yksilövalmennuksen olevan työvalmennusta tukevaa toimintaa, jonka tarkoitus on kokonaisvaltaisesti edistää valmentautujan toimintakykyä ja arjen hallintaa. Yksilövalmentaja arvioi ja tukee valmentautujan toimintakykyä mm. arjen hallinnassa ja arkisissa taidoissa. Yksilövalmentaja vastaa osaltaan palveluohjauksesta, jossa valmentautuja ohjataan oikeiden palveluiden piiriin ja integroidaan yhteiskuntaan. (Hassinen 2005, 12-13; Pekkala 2005, 13.)

Tässä opinnäytetyössä yksilövalmennuksella tarkoitetaan työpajalla tehtävää valmennusta, jonka yksilövalmentaja tekee valmentautujalle. Valmennukseen tarkoituksena on tukea yksilöllisesti valmentautujaa eri elämänhallinnan osa-alueilla ja parantaa valmentautujan toimintakykyä ja valmistaa tulevaisuuteen. Yksilövalmentajalla tarkoitan jokaiselle valmentautujalle nimettyä työntekijää, joka vastaa valmentautujan työpajaprosessista ja palveluohjauksesta. Hän myös selvittää mahdolliset työllistymisen esteet, ottaa akuutit tilanteet hallintaan ja antaa valmentautujalle tukea hänen tarvitsemisissaan asioissa.

Työvalmennus ja työvalmentaja

Käsitteinä työvalmennus ja työvalmentaja liittyvät toisiinsa, erona on se, että työvalmennus on vakiintunut tuotannollisen työn menetelmä, jota työpajoilla käytetään ja työvalmentaja on työntekijä, joka valmennusta tekee.

Määritelmä työvalmennukselle ja työvalmentajalle löytyy Valtakunnalliselta työpajajyhdistykseltä ja sen julkaisuista. Sen mukaan työvalmennus perustuu tekemällä oppimiseen ja siinä kehitetään valmentautujan työyhteisöosaamista ja työosaamista ja työelämätaitoja. Työvalmennuksessa mielekkäiden työtehtävien tekeminen tarjoaa

vaihtoehtoisen tavan oppia ja kehittää ammattitaitoaan. (Huumonen 2014, 24; Hyyti-
nen & Miettinen 2012, 3-20.) Työvalmennuksessa on tärkeää myös työkyvyn lisää-
minen, jossa yksilön tarpeet ja valmiudet huomioidaan ja sen pohjalta suunnitellaan
valmentautujan yksilöllinen työpajajakso (Hassinen 2005, 12; Pekkala 2005, 10).
Työvalmennus tehdään työpajalla ryhmissä, jonka vuoksi ryhmäytyminen ja ryhmä-
työskentelyn opettaminen valmentautujille on tärkeää (Huumonen 2014, 24). Työ-
valmentaja työskentelee tiiviisti yksilövalmentajan kanssa, jotta valmentautujan koko-
naistilanne olisi molempien tiedossa ja valmentautujaa voitaisiin auttaa parhaiten työ-
ja yksilövalmennuksella. (Huumonen 2014, 24; Hassinen 2005, 13.)

Tässä opinnäytetyössä työvalmennuksella tarkoitan työpajoilla tapahtuvaa työhön
valmennusta, jossa kehitetään valmentautujan työ- ja työelämätaitoja ja luodaan on-
nistumisen kokemuksia. Työvalmentajalla tarkoitetaan henkilöä, joka ohjaa valmen-
tautujia työelämän sääntöihin ja töiden tekoon. Hän myös opettaa uusia töitä huomi-
oiden yksilön tarpeet. Hän tekee tiivistä yhteistyötä yksilövalmentajan kanssa ja osaa
organisoida pajalleen sopivaa tuotannollista työtä.

2.3 Osaaminen näkyväksi

Tässä alaluvussa on useita termejä osaaminen näkyväksi otsikon alla. Termit ovat
formaali ja nonformaali oppiminen, osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen,
opinnollistaminen, oppimisympäristön tunnistaminen, osaamistodistus ja oppimispa-
ketit. Nämä termit liittyvät toisiinsa tässä opinnäytetyössä seuraavasti: työpajat ovat
nonformaaleja oppimisympäristöjä, joissa voidaan tehdä opinnollistamista oppimis-
pakettien muodossa. Oppimispaketteihin kuuluvat mm. oppimisympäristön tunnistam-
inen ja osaamistodistus. Valmentautuja suorittaa työpajalla oppimispaketteja ja saa
niistä osaamistodistuksen. Ammatillisen koulutuksen järjestäjät eli koulut ovat for-
maalien oppimisen ympäristöjä, joissa tehdään osaamisen tunnistamista ja tunnusta-
mista. Valmentautuja voi opiskelut aloittaessaan osoittaa saamallaan osaamistodis-
tuksella osaamistaan, joka voidaan sen jälkeen tunnustaa soveltuvin osin osaksi
opintoja.

Formaali ja nonformaali oppiminen

Suomalaisen asiasanakirja- ja ontologiapalvelu Finton (2016a) mukaan **formaali oppiminen** tarkoittaa oppimista, joka perustuu järjestelmälliseen opetukseen ja opiskeluun, jonka tavoitteena on tutkinnon suorittaminen ja se tapahtuu virallisessa koulutusjärjestelmässä, esimerkiksi koulussa. Näillä keinoilla saatu oppiminen tunnustetaan todistuksella, jossa on määritelty opitut asiat ja luokiteltu osaamisen taso (Kiilakoski 2008). Kun taas **nonformaali oppiminen** tarkoittaa oppimista, joka tapahtuu virallisen koulutusjärjestelmän ulkopuolella, mutta on silti tavoitteellista ja järjestelmällistä oppimista. Lisäksi tavoitteena ei olisi tutkinnon suorittaminen vaan uuden asian oppiminen muuten (Finto 2016a; Kiilakoski 2008.)

Tässä opinnäytetyössä **formaali oppiminen** tarkoittaa kouluissa tapahtuvaa oppimista. Se on opetussuunnitelmaan nojautuvaa ja tarkasti rajattua. Tällainen oppimisen tunnustetaan arvosanoin ja todistuksin. Ja **nonformaali oppiminen** taas tässä opinnäytetyössä tarkoittaa oppimista, joka ei ole rajoittunut vain kouluihin vaan esimerkiksi työpajoille ja kursseille.

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Opetushallituksen (2015, 16-19) mukaan **osaamisen tunnistaminen** tarkoittaa opiskelijan aikaisemmin hankitun osaamisen selvitystä. Aikaisemmin hankittu osaaminen voi olla hankittu aikaisemmilla opinnoilla tai tehdyllä työllä. Tätä aikaisemmin hankittua osaamista verrataan perustutkinnon tai opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin ammattitaitovaatimuksiin ja osaamistavoitteisiin. Osaamisen tunnistaminen tehdään, joko opintojen alussa tai opiskelun aikana. Osaamisen tunnistamiseen käytetään välineinä mm. todistuksia, pätevyyttä tunnustavia asiakirjoja, HOPSia, haastatteluita, osaamisen näyttöjä, tenttejä, CV:tä ja oppimispäiväkirjoja. Tutkinnon järjestävä taho tarjoaa tukea ja välineitä tunnistamiseen ja arvioi osaamisen oppimistavoitteisiin nojaten. Osaamisen tunnistaminen voi siis johtaa osaamisen tunnustamiseen tai opiskelijan opintojen tukemiseen. (Opetushallitus 2015, 16-19; Soininen, Niskanen & Lepänjuuri, 2010.)

Osaamisen tunnustaminen on aikaisemman osaamisen huomiointia ja niiden tunnustamista niin, että saa suoritettua perustutkinnon osia tai osien osa-alueita. Osaamisen tunnustamisella pyritään lyhentämään opiskeluaikaa ja välttämään samojen

asioiden uudelleen opiskelua. Tällainen muualta hankittu osaaminen voi olla esimerkiksi ammatilliset opinnot, lukio-opinnot, ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa suoritettut opinnot, muut erilliset peruskoulun jälkeiset koulutukset ja kurssit, ulkomailla suoritettut opinnot, opinnot avoimessa korkeakoulussa, kansanopistossa, kansalais- ja työväenopistossa sekä työssä ja harrastustoiminnassa hankittu osaaminen. Osaamisen tunnustamisen, ajantasaisuudesta ja riittävän selvityksen saamisesta vastaa koulutuksen järjestäjä ja arvioinnin tekee opettaja. (Opetushallitus 2015, 16-19; Soininen, Niskanen & Lepänjuuri, 2010.)

Tässä opinnäytetyössä **osaamisen tunnistaminen** tarkoittaa opiskelijan aikaisemman osaamisen selvittämistä ammatillisen perustutkinnon osan tai osien tunnustamista varten. Tarkoituksena on selvittää, onko opiskelijalla jo ennestään sellaista osaamista, jota tutkinnon osien suorittamiseen tarvitaan. Osaamisen taso on todistettava ja sen on oltava ajan tasalla olevaa. **Osaamisen tunnustaminen** tässä opinnäytetyössä tarkoittaa sitä, että verrataan osaamisen tunnistamisen tuloksia suoritettavan tutkinnon ammattitaitovaatimuksiin tai osaamistavoitteisiin ja tehdään niiden pohjalta tunnustamispäätös, että osaamista ei tarvitse enää osoittaa tai hankkia.

Opinnollistaminen

Salon (2015, 5) mukaan opinnollistaminen on osa prosessia, jonka avulla voidaan tunnistaa ja dokumentoida työvaltaisessa ympäristössä kertyvää osaamista osaamisen tunnustamiseen toisen asteen ammatillisissa opinnoissa. Opinnollistamista voidaan tehdä monissa erilaisissa oppimisympäristöissä kuten työpajoilla, yrityksissä ja toimintakeskuksissa. Opinnollistamisen tarkoitus ei ole muuttaa oppimisympäristöä oppilaitokseksi, vaan oppimisympäristössä osaaminen voidaan tunnistaa ja se voidaan oppilaitoksessa tunnustaa. Opinnollistaminen antaa osaamisen tulla näkyväksi ja ammatillinen tutkinto voidaan suorittaa kokonaan tai osaksi muualla kuin oppilaitosympäristössä. Muissa oppimisympäristöissä pyritään aina osaamisen vähimmäistasoon eli tyydyttävään ja valmentautuja saa osaamistodistuksen, jota voidaan käyttää osaamisen tunnustamiseen (Salo 2015, 5; Keskuspuiston ammattiopisto 2016.)

Tässä opinnäytetyössä opinnollistaminen tarkoittaa työvaltaisessa ympäristössä tapahtuvaa osaamisen kerryttämistä, joka voidaan tunnustaa toisen asteen ammatillisiin opintoihin. Tässä opinnäytetyössä oppimisympäristönä ovat työpajat, joka on

erinomainen esimerkki paikasta, jossa osaamista kertyy tekemällä oppien. Työpajoilla osaaminen tunnustetaan ja valmentautujan osaaminen tehdään näkyväksi osaamistodistuksella. Oppilaitoksessa taas osaaminen voidaan tunnustaa osaksi opintoja. Mutta pelkkä osaamistodistuskin on hyödyllinen, se kertoo esimerkiksi työnantajille valmentautujan osaamisesta myös ilman oppilaitoksen tekemää osaamisen tunnustamista. Tällä hetkellä käytetään monesti termin opinnollistaminen sijaan osaamisen tunnustaminen. Tässä opinnäytetyössä käytän silti termiä opinnollistaminen, koska se on tarkoitettu työpajojen osaamista näkyväksi tekeväksi termiksi.

Oppimisympäristön tunnistaminen

Salon (2015, 6-7) mukaan oppimisympäristön tunnistaminen on monivaiheinen prosessi, jossa tunnustetaan se ympäristö, esimerkiksi työpaja, jossa osaamisen tunnustamista aiotaan tehdä. Prosessi aloitetaan vertaamalla työympäristössä tapahtuvaa oppimista alan ammatillisten perustutkintojen perusteisiin. Samanaikaisesti yleensä aloitetaan oppimisympäristön tunnistamisraportin täyttö. Valmistettavat tuotteet, koneet ja laitteet, työyksikön koko ja valmennuksen perustiedot kuvataan tunnistamisraporttiin ja lisäksi voidaan raporttiin luonnehtia muita osaamiseen vaikuttavia tekijöitä. Se miten paljon osaamista kertyy, riippuu täysin työpajalla tehtävistä asioista. Oppimisympäristön tunnistamiseen kannattaa käyttää apuna OSSUa eli valmista opetussuunnitelmapohjaista suunnittelutyökalua, jonka sisältö on alakohtainen ja ne perustuvat valtakunnallisiin ammatillisten perustutkintojen perusteisiin sekä valmentavan ja valmistavan opetuksen ja ohjauksen opetussuunnitelman perusteisiin. OSSUt ovat syntyneet ESR-hankkeissa, jotta opetussuunnitelmat tukisivat paremmin työelämään tähtäävän valmennuksen suunnittelua, seuranta ja arviointia (Valtakunnallinen työpajayhdistys 2016b). Näitä OSSUja on tehty 19 eri koulutusosalalle ja 74 eri ammattiin ja niistä löytyy ammattitaitovaatimukset ja arviointikriteerit jokaiseen tutkinnon osaan. (Salo 2015, 6-7; Uusitalo, Karjalainen & Lähde 2013, 8, 19-26.)

Tässä opinnäytetyössä oppimisympäristön tunnistaminen tarkoittaa oppimisympäristön tunnistustyötä, jonka tuloksena on raportti. Raportissa on tarvittavat tiedot työympäristöstä, sen laitteista ja osaamisesta. Raportissa on myös pyritty löytämään toimintaympäristölle mahdollisia tutkinnon osia ja hyödynnetty OSSUa.

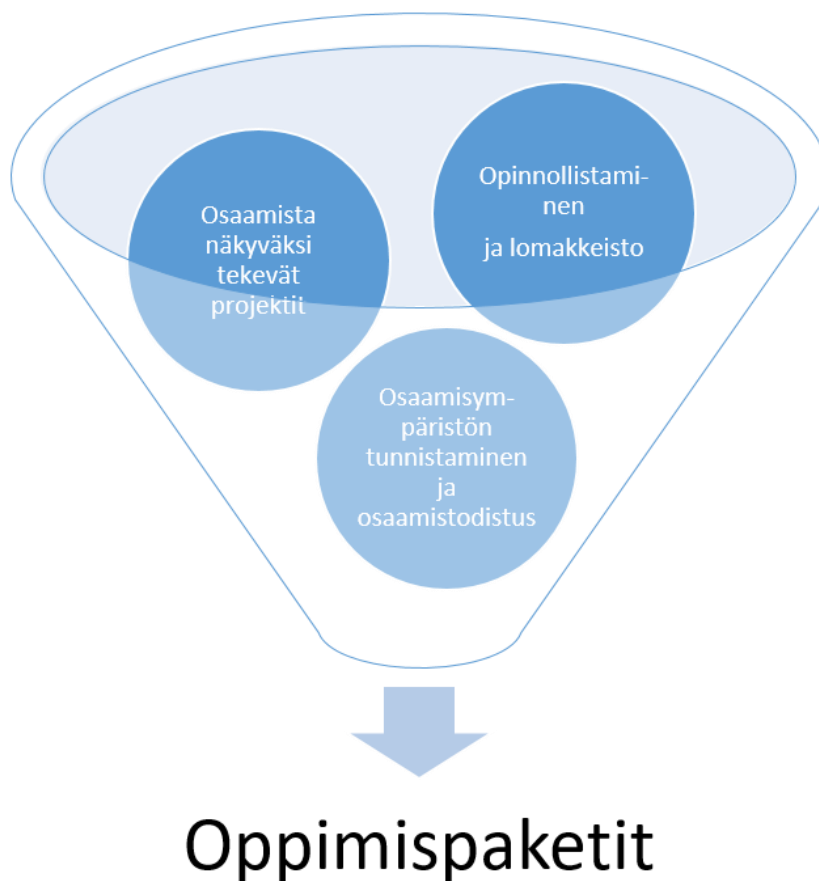
Osaamistodistus

Valtakunnallisen työpajayhdistyksen mukaan osaamistodistus tekee näkyväksi valmennuksessa saavutettua osaamista. Osaamistodistus perustuu aina tunnistettuun oppimisympäristöön ja siitä laadittuun raporttiin. Todistuksen myöntää valmentautujan vastaava työvalmentaja. Osaamistodistuksen sisältönä on osaaminen, jonka valmentautuja on työpajajakson aikana hankkinut ja osoittanut. Todistukseen työvalmentaja voi myös kuvata valmentautujan osaamista sanallisesti. Sanallinen kuvaus mahdollistaa tutkinnon perusteita laajemman osaamisen kuvaamisen ja myös erityisosaamisen ja vahvuuksien näkyväksi tekemisen. Osaamistodistuksen tarkoituksena on parantaa valmentautujan työllistymismahdollisuuksia ja olla todistuksena oppilaitokseen valmentautujan osaamisesta. (Valtakunnallinen työpaja yhdistys 2016b; Uusitalo ym. 2013, 26.)

Tässä opinnäytetyössä osaamistodistus tarkoittaa todistusta, jonka valmentautuja saa osoitettuaan osaamisensa työpajalla. Tätä varten työpajalla on osaamisympäristössä tunnistettu ja todennettu mahdollisuudet hankkia ammatillisten perustutkintojen mukaista osaamista. Osaamistodistukseen on yksilöity se ammatillinen osaaminen, jonka valmentautuja on työpajalla osoittanut.

Oppimispaketit

Tässä opinnäytetyössä oppimispaketit tarkoittavat kokonaisuutta, jota tarvitaan oppinnollistamiseen kädentaitopajassa. Oppimispaketteihin kuuluu kolmesta viiteen erilaisista osaamista näkyväksi tekevää projektia, tarvittava lomakkeisto, oppimisympäristön tunnistamisen raportti ja osaamistodistus (Kuvio 3). Oppimispakettien sisältö antaa työvalmentajalle työkalut ja ymmärryksen, joilla hän voi tehdä valmentautujan osaamista näkyväksi. Valmentautujalle näkyvin osa on osaamistodistus. Työvalmentaja taas käyttää oppimisympäristön tunnistamisesta tulevaa raporttia, lomakkeistoa ja osaamistodistusta arjessaan, mutta hänen täytyy ymmärtää oppimispakettien kokonaisuus, jotta oppinnollistaminen on laadukasta.

Kuvio 3. Oppimispakettien synty.

2.4 Tuotteistaminen

Tuominen, Järvi, Lehtonen, Valtanen ja Martinsuo (2015, 5-15) palveluiden tuotteistamisen käsikirjassa määrittelevät tuotteistamisen palveluiden ja tuotteiden arvon kiteyttämiseksi, eri osia kuvaamalla ja vakioimalla. Tuotteistamisen etuna on se, että palvelusta tai tuotteesta tulee tasalaatuisempi, koska lopputulos ei ole enää henkilöriippuvainen. Myös toimintatavat yhtenäistyvät, koska kaikilla on sama tieto, joka on tarkistettavissa. Tuotteesta tai palvelusta tulee toistettava ja tehokkaampi, joka laskee kustannuksia ja poistaa turhaa työtä, sillä kuvaamalla ja vakioimalla tuotetta tai palvelua ei tarvitse aina keksiä uudelleen. Tuotteistaminen toimii niin, että sinulla on tuote tai palvelu, josta oleva tieto on talletettu niin yksityiskohtaisesti, että kuka tahansa pätevä henkilö voisi toistaa tuotteesi tai palvelusi. Tuotteistamisessa tieto voidaan tallentaa esimerkiksi käsikirjaksi, työohjeiksi, lomakkeiksi, kirjoiksi, julkaisuksi

tai dokumenttimalleiksi. (Tuominen, Järvi, Lehtonen, Valtanen & Martinsuo 2015, 5-15; Parantainen 2011, 11-21.)

Tässä opinnäytetyössä tuotteistaminen tarkoittaa palvelun tai tuotteen tallentamista niin, että pätevä henkilö voi monistaa sen. Tuotteistamisella saadaan palvelu tai tuote sellaiseen muotoon, että se on tasalaatuinen ja monistettavissa. Syy miksi, tuotteistaminen kuuluu opinnäytetyöni tietoperustaan, on lopputuotos. Tuotoksena ovat oppimispaketit. Niiden tekoon tarvitaan pohjalle tieto tuotteistamisesta. Tuotteistamista tarvitaan prosessissa syntyvän tiedon ja tuloksien paketointiin. Tiedon ja tuloksien pitäisi olla käytettävissä ja monistettavissa kaikille tarvitseville.

3 CASE: KAARINAN NUORET PAJAMESTARIT RY

Pajamestarit on vuodesta 1993 asti toiminut työpaja Kaarinassa (Kaarinan Nuoret Pajamestarit ry 2016b). Pajamestarit on rekisteröity yhdistys, joka käyttää tuottoensa oman toimintansa kehittämiseen. Yhdistyksellä on hallitus, jonka valitsee jäsenistö. Hallitus taas valitsee toiminnanjohtajan, joka johtaa pajan toimintoja ja toimii hallituksen päätösten mukaisesti. Pajamestareilla on alle 20 työntekijää, joista muutama on lyhyemmän ajan viipyviä palkkatuella työskenteleviä ja loput vakituisia. (Tolonen 2015.)

Asiakkaina Pajamestareilla on nuoria ja aikuisia, Kaarinasta ja muista kunnista. Työpajatoiminta on tarkoitettu valmentautujille, jotka tarvitsevat tukea arjenhallintaan, opintojen aloittamiseen tai työllistymiseen. Valmentautujat ohjautuvat Pajamestareille yleensä työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan sosiaalipalveluiden tai oppilaitosten kautta. (Kaarinan Nuoret Pajamestarit ry esite 2016.) Tavoitteena on löytää kaikille valmentautujille sopiva jatkopaikka, jonne he voivat työpajajakson jälkeen jatkaa. Jatkopaikkoja ovat esimerkiksi koulut, työpaikat ja työkokeilut.

Työpajoihin on menetelmänä vakiintunut työ- ja yksilövalmennus. Työpajavalmennuksen erityispiirteitä ovat joustavuus, sosiaalinen vahvistaminen ja yhteisöllisyyden rakentaminen (Opetus ja kulttuuriministeriö 2016, 6, 32). Pajamestareilla on kolme työpajakokonaisuutta, joissa kaikissa on työ- ja yksilövalmennusta. Työpajojen lisäksi Pajamestareilla on mm. 10-luokka, uraohjausta ja yrityskoordinaointia (Pajamestarit 2016d).

Ensimmäinen työpaja on keittiö, johon kuuluu lounasravintola ja kanttiini. Lounasravintola on kaikille avoin ja siellä valmistetaan joka arkipäivä ruokaa, leipää, salaatteja, leivonnaisia ja jälkiruokia. Kanttiinissa, joka muista pajoista poiketen sijaitsee Kaarinan terveyskeskuksessa, myydään Pajamestareilla tehtyjä kahvilatuotteita ja käden-taitopajan tuotteita. Toisena pajana on palvelupaja, johon kuuluu arkiapu ja kauppa-palvelu. Arkiapu siivoaa Pajamestareilla ja paikallisten vanhusten koteja. Kauppapalvelu taas tekee päivittäistavaraostoksia apua tarvitseville. Palvelupajan palveluiden asiakkaaksi pääsee Kaarinan kaupungin kautta, eivätkä palvelut ole kenen tahansa

ostettavissa. Kolmantena pajana on starttipaja, johon kuuluu kokoonpano ja käden-
taidot. Kokoonpanopajalla tehdään erilaisia kokoonpanotöitä alihankintana eri toi-
meksiantajille. Kädentaitopajassa valmistetaan erilaisia kädentaitotuotteita myyntiin
Pajamestareille ja terveystieteiden keskuksen kanttiinisiin. (Pajamestarit 2016c.)

Pajamestareiden kädentaitopajassa voi olla 7 valmentautujaa kerrallaan ja vuodesta
2015 olen toiminut siellä työvalmentajana. Kädentaitopajan valmentautajat saavat
työvalmennuksen lisäksi yksilövalmennusta erilliseltä yksilövalmentajalta. Valmentau-
tujen ei tarvitse osata mitään kädentaitoja pajalle tullessaan, vaan tarkoitus olisi, että
paja-aikana oppisi uusia taitoja ja saisi onnistumisen tunteita.

Kädentaitopajassa on vuosien saatossa tehty hyvin erilaisia kädentaitoja savitöistä
helmitöihin. Viime vuosien aikana toiminta on vakiintunut askarteluun, kutomiseen,
virikkaamiseen ja ompelamiseen. Tuotteet, joita pajalla tehdään, ovat pientä lahjata-
varaa ja sisustustavaraa. Pajalla ei tehdä asiakastöitä, vaatteiden ompelua tai kor-
jausompelua. Syy tähän on se, että paja halutaan pitää sellaisena, että kuka tahansa
ilman aikaisempia taitoja voi aloittaa ja pärjätä pajalla. Tuotteita tehdään tekemällä
oppimalla ja ne tehdään piensarjoina myyntiin.

Jokainen valmentautuja aloittaa pajajakson koristelemalla itselleen kansion, joka toi-
mii portfoliona koko pajajakson ajan. Tähän portfolioon valmentautuja saa kerätä oh-
jeita, kuvia ja malleja tekemistään töistä. Kun valmentautuja jatkaa pajalta eteenpäin,
hän saa portfolion mukaansa. Tämä on ollut tähän asti yksi tapa, jolla valmentautuja
on voinut osoittaa työnantajille tai koululle, mitä on paja aikana tehnyt. Toinen tapa
on ollut esittää osallistumistodistus, jonka saa pajalta lähtiessään.

Työvalmentajana olen kokenut tärkeäksi sen, että kädentaitopajassa jokainen val-
mentautuja oppisi uusia taitoja. Toiveenani on, että jokainen kokeilisi ompelua, kuto-
mista ja virikkausta. Osa valmentautujista saattaa olla pajalla vain hyvin lyhyen ajan,
joten tämä toiveeni ei aina toteudu. Olen myös pyrkinyt pitämään toimintaa mielen-
kiintoisena ja valmentautujalähtöisenä. Tästä esimerkkinä on pitämäni erikoisviikot,
jolloin olen joko opettanut jonkin uuden tekniikan, kuten korujen teon tai antanut val-
mentautujille täysin vapaat kädet uuden tuotteen suunnitteluun. Myös tavallisina viik-

koina valmentautajat osallistuvat osaltaan suunnitteluprosessiin ja ideoimme yhdessä, mutta tuotteen raamit ovat yleensä jo tarkemmat.

Tiedustellessani alkutalvesta 2015 Pajamestareilta mahdollista aihetta opinnäytetyölle, toiminnanjohtajalta nousi toive kädentaitopajan opinnollistamisen mahdollisuuksien kartoittamisesta ja aloittamisesta. Yhdistys pyrkii jatkuvasti kehittämään toimintonsa ja näin ollen palvelemaan paremmin pajalla käyviä valmentautujia, asiakkaita ja yhteistyötahoja. Yhtenä kehityskohteena työpajalla on viime aikoina ollut opinnollistaminen. Kehittämistyön konkreettiseksi tuotokseksi keskusteluissa nousi oppimispaketit, joihin kerätään tarvittava tieto ja lomakkeisto opinnollistamiseen kädentaitopajassa.

Kehittämistyön tarkoituksena on selvittää voiko Pajamestareiden kädentaitopajassa tehdä opinnollistamista oppimispakettien muodossa. Ja miten ne soveltuvat osaamisen tunnustamiseen tai CV:hen. Tavoitteena on saada kädentaitopajalla tapahtuva osaaminen näkyväksi ja että valmentautujille olisi hyötyä työpaja-ajastaan ja he saisivat osaamistodistuksen mukaansa pajalta lähtiessä. Toimiessaan hyvin tämä antaisi kädentaitopajalle lisäarvoa ja valmentautujille jotakin joka lisäisi motivaatiota ja tekisi heidän osaamistaan näkyväksi työnantajille ja ammatillisen koulutuksen järjestäjille.

4 KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT

Tässä opinnäytetyössä käytän kehittämistyön menetelminä havainnointia, ideariihettä ja haastattelua, jotka ovat laadullisia menetelmiä. Tavoitteeni on menetelmiä hyödyntämällä selvittää mm. sopiiko Pajamestareiden kädentaitopajan osaaminen opinnollistamiseen. Lisäksi pyrin selvittämään valmentautujien ajatuksia ja ideoita oppimispaketteja ja opinnollistamista kohtaan. Tärkeää on myös selvittää, millaista osaamista kädentaidoissa on. Valitsin menetelmäksi havainnoinnin, sillä tarvitsin tietoa kädentaitopajan oppimisympäristön selvitystä varten. Ideariihettä käytin valmentautujien mielipiteiden ja ideoiden kuulemiseen ja haastattelua saadakseni opinnollistamisen asiantuntijoilta tietoa osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta. Näillä menetelmillä on tarkoitus saada tarvittava tieto oppimispakettien tekoon.

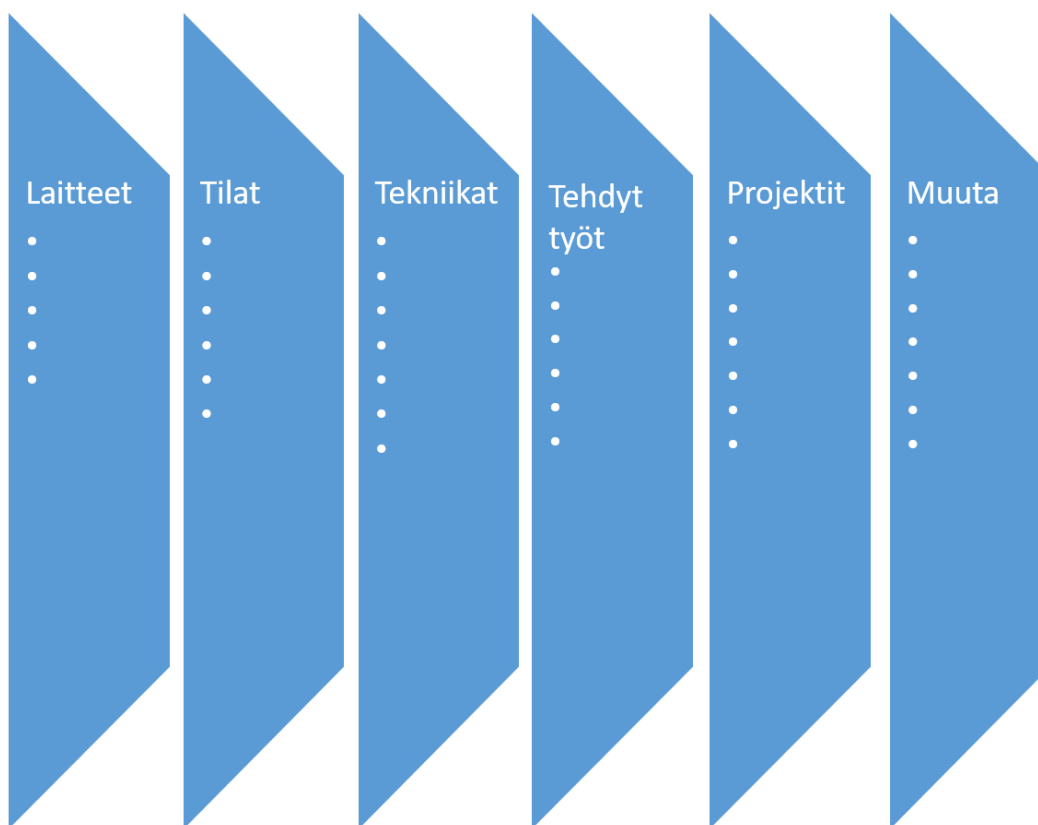
4.1 Havainnointi

Havainnointi on osa arkielämää ja se vaikuttaa siihen, miten hahmotamme ympäristöämme, reagoimme siihen ja miten kokemamme ja näkemämme ymmärretään (Grönfors 2015, 146). Havainnointi on hyödyllinen ja tärkeä kehittämistyön menetelmä, jossa tehdään systemaattista tarkkailua. Havainnointia käytetään yleensä silloin, kun halutaan tietää, miten ihmiset toimivat todellisuudessa tai jos tutkittavat ovat lapsia. Havainnointia voidaan myös käyttää esineisiin, kuviin ja ympäristöihin. Havainnointi voi olla tutkimusmenetelmänä yksin, mutta usein sitä käytetään yhdessä haastattelun kanssa. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 114-115.)

Valitsin menetelmäksi havainnoinnin siksi, että halusin tarkkaa tietoa kädentaitopajan osaamisesta. En halunnut, että tieto oli vain oma mielipiteeni, vaan halusin puolueetoman kuvauksen kädentaitopajan osaamisesta. Toteutin havainnointia esineille, kuville ja ympäristölle strukturoituna havainnointina joulukuussa 2016. Strukturoidussa havainnoinnissa ongelma on jäsenneily huolellisesti ja havainnoitavia asioita on jo etukäteen luokiteltu (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 116). Tavoitteena oli havainnoida Pajamestareiden kädentaitopajaa, jotta saisin tarvittavaa tietoa oppimis-

ympäristön selvittämiseen, jolla taas saisin tietoa kädentaitopajan osaamisesta ja osaamisen tunnustamisen mahdollisuudesta.

Havainnoimista varten tein lomakkeen (Kuvio 4), johon keräsin monia erilaisia tietoja kädentaitopajasta. Esineet, joita havainnoin, olivat kädentaitopajan laitteet ja aikaisemmin tehtyjä tuotteita ja prototyyppejä. Kuvat, joita analysoin, olivat kädentaidoissa tehtyjen tuotteiden kuvia viimeisen kolmen vuoden ajalta. Havainnointiympäristö oli kädentaitopaja. Käytin myös omaa osaamistani havainnoinnissa niin, että tehdyistä töistä pystyin erittelemään käytetyt tekniikat lomakettani varten. Havainnoinnissa toistuvia asioita, esimerkiksi tekniikoita en kirjannut kuin yhden kerran. Laitoin myös lomakkeeseeni kohdan muuta, johon voisin kirjata tarvittaessa muita huomioitani. Tein havainnoinnin osio kerrallaan järjestelmällisesti. Ensin analysoin esineet, sen jälkeen kuvat ja lopuksi ympäristön.

Kuvio 4. Lomakepohja havainnointiin.

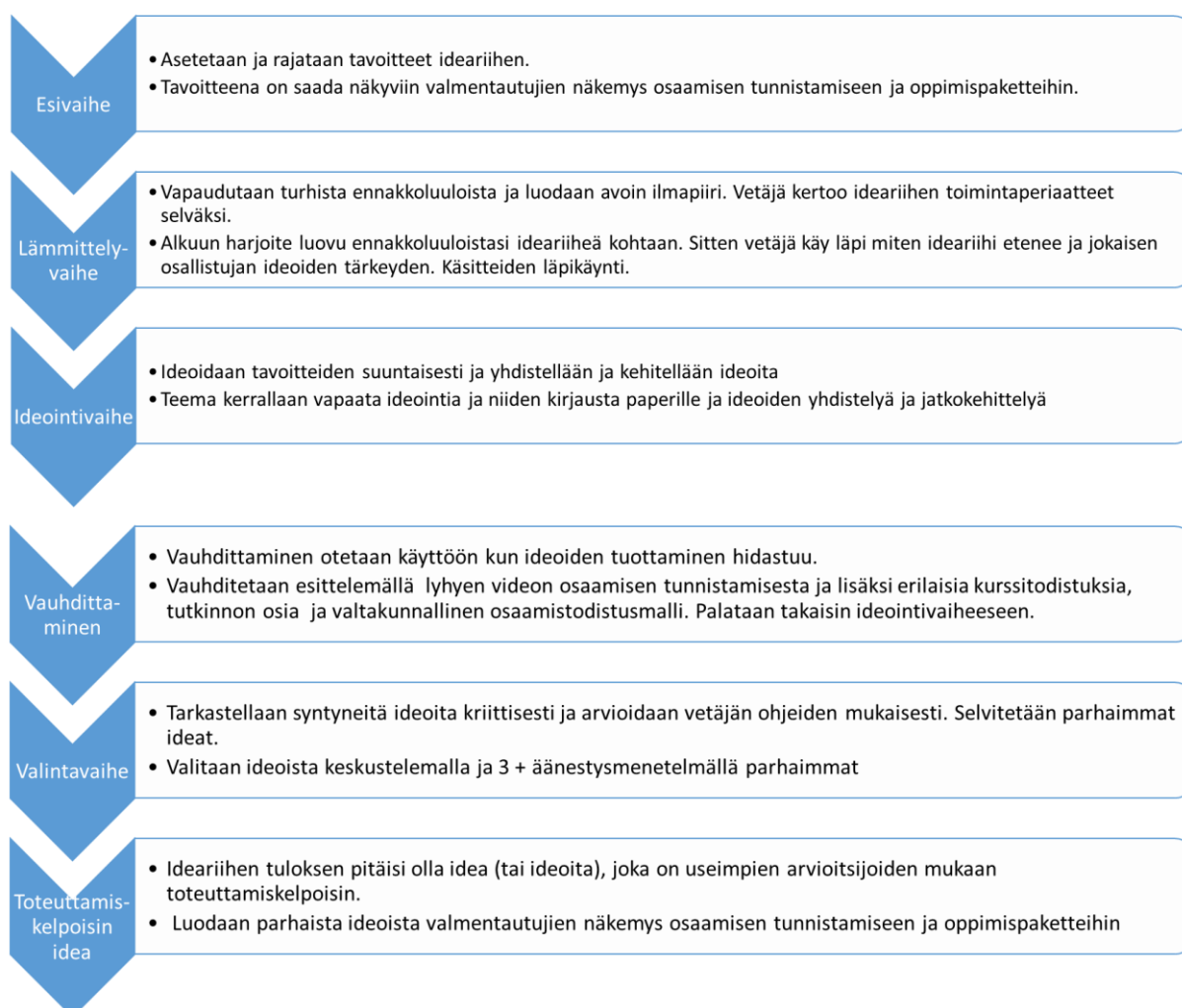
4.2 Ideariihi

Ideariihi jota, myös mm. aivoriiheksi kutsutaan, on yhteisöllinen menetelmä, jossa tuotetaan ideoita ryhmässä. Ideointimenetelmiä on monenlaisia ja niille on yhteistä ajatus vapaasta ideoinnin jakamisesta ja kehittelystä ajattelun rajoituksista vapaana. Ideariihessä pieni ryhmä pyrkii vetäjän johdolla keksimään ratkaisun ongelmaan tai ideoimaan uusia lähestymistapoja. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 160.) Ideariihen hyvinä puolina on, että lennokkaimmatkin ideat ovat tervetulleita ja määrä luo laatua. Näin ollen ryhmän jäsen voi helpommin ehdotella ideoita, koska hän tietää, ettei huonoja ideoita ole. Huonona puolena on se, että innokkaammat ideoijat voivat estää hiljaisempia saamasta ääntään kuuluviin. Tässä tärkeäksi nousee osaava ryhmänvetäjä, joka huomaa ongelmakohdat ja johdattaa ryhmän niiden läpi silti itse ohjailmatta tilannetta haluamaansa suuntaan. (Lavonen & Meisalo 2016).

Toteutin Pajamestareiden kädentaitopajan valmentautujille ideariihen, jolla halusin saada näkeväksi valmentautujien näkemyksiä, mielipiteitä ja ajatuksia osaamisen tunnistamiseen ja oppimispaketteja kohtaan. Ideariihen tuloksena olisi valmentautujien näkemys osaamisen tunnistamiseen ja oppimispaketteihin. Valitsin ideariihen haastattelun asemasta siksi, että halusin vapaata ideointia ja rennon tilanteen, jossa jokainen voisi vapaasti ilmaista itseään. Valmentautijat ovat tottuneet tekemään töitä yhdessä, joten ideariihen tekeminen yhdessä antaisi heille rohkeutta kertoa ajatuksiinsa ja ideoitaan vapaammin. Käyttämällä toiminnallista menetelmää toivoin saavani enemmän vastauksia, johtuen mahdollisuudesta keskustella asioista ryhmänä ja kuulla samaan aikaan muiden ajatuksia. Halusin valmentautujien ajatukset ja mielipiteet näkyviin siksi, että he ovat tämän opinnäytetyön lopputuotoksen käyttäjiä.

Ideariihi on monivaiheinen ideointimenetelmä, joten etukäteissuunnittelu oli mielestäni tärkeää. Tein itselleni ohjeet etenemiseen (Kuvio 5), jotta ideariihen pito sujuisi virheettää. Ideariihen vetäjänä minulla oli vastuu etenemisestä, sääntöjen noudattamisesta, tauoista ja siitä että ryhmä ymmärtää ideariihen tavoitteet ja merkityksen. Kuviossa on vasemmassa reunassa se, mikä vaihe on meneillään ja oikealla puolella on aina ensin, mitä pitäisi tehdä ja toisena, miten se juuri tässä ideariihessä tehdään.

Ideariihen eteneminen

Kuvio 5. Suunnitelma ideariihen etenemiseen (mukaillen Ojasalo, Moilanen & Rita-lahti 2015, 160)

Päätin tehdä ideariihen niin, että valitsin kuusi osiota (Kuvio 6), johon toivoin ideoita, ajatuksia tai vastauksia. Lisäksi tein vielä yhden osion, johon voisi laittaa kaiken mikä jäisi muista osioista yli. Kirjoitin osiot suureen paperirullaan niin, että jokaisen osion ympärille jäi runsaasti tilaa. Ideariihen osallistuivat kaikki, jotka olivat sinä päivänä paikalla kädentaitopajassa. Ideariihen pitohetkellä valmentautujia oli kädentaitopajassa kuusi, joista paikalla oli neljä valmentautujaa. Valmentautajat olivat iältään 19-55 vuotiaita. Valitsin pajalta rauhallisen neuvotteluhuoneen, jotta ryhmä saisi rauhasa keskittyä ideariihen. Aikaa olin varannut valmentautujien työpäivän verran, eli 4

tuntia taukoineen. Etenin suunnitelmani mukaan ja koko ideariihen läpimenoon taukoineen meni vähän reilut kaksi tuntia.

Kuvio 6. Ideariihen osiot

4.3 Haastattelu

Haastattelu on menetelmänä yleisesti käytetty ja joustava (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 106). Haastattelun perusidea on hyvin yksinkertainen, kysymällä ihmiseltä, saa vastauksia siitä mitä hän ajattelee tai miten hän toimii. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 72). Haastattelu on usein yhdistetty johonkin toiseen menetelmään, sillä haastattelu tukee hyvin useimpia menetelmiä. Haastattelussa voi esimerkiksi syventää ja selventää jo muilla menetelmillä saamiaan tuloksia. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 106.) Haastattelun hyviä puolia ovat, että menetelmänä se soveltuu hyvin arkojen ja vaikeiden asioiden tutkimiseen ja sillä on helppo saada monitahoisia ja moniin suuntiin viittaavia vastauksia. Tarvittaessa kysymyksiä voi myös toistaa tai selittää

haastateltavalle, ettei jää väärinkäsityksiä. Huonoina puolina haastattelussa ovat esimerkiksi se, että haastattelu vie paljon aikaa ja haastattelussa käy helposti virheitä niin haastateltavan kuten myös haastattelijan toimesta. Myös se miten haastattelijä tulkitsee vastauksia, voi aiheuttaa vääriä tuloksia. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 34.)

Pääsin haastattelemaan yhtä ammatillisen koulutuksen järjestäjää ja valtakunnallisen työpajayhdistyksen (myöhemmin TPY) edustajaa. Tarkoituksena oli haastatella useampaa ammatillisen koulutuksen järjestäjää, mutta aikataulullisista ongelmista johtuen sain vain yhden haastattelun. Valitsin ammatillisen koulutuksen mahdolliset haastateltavat havainnoinnin ja ideariihen tuloksien pohjalta ja huomioin myös etäisyyttä pajalta mahdollista tulevaa yhteistyötä ajatellen. Pääsin haastattelemaan Bovalliukseen, joka on ammatillinen erikoisoppilaitos, johon useat Pajamestareiden valmentautujista ovat hakeneet opiskelemaan (Vossi 2017). Valtakunnallisen työpajayhdistyksen edustajaa halusin haastatella siksi, että saisin laajemman työpajamaailman vastauksia liittyen opinnollistamiseen.

Tein kaikki haastattelut puolistrukturoituina haastatteluina. Puolistrukturoiduissa haastatteluissa kysymykset on laadittu etukäteen, mutta niiden järjestys tai sanamuodot voivat vaihdella (Ojasalo ym. 2015, 108). Haastattelin ammattiopiston edustajaa omalla haastattelupohjalla ja TPY:n edustajaa omallaan. Tämä siksi, että haastateltavilla on eri näkökulma, ja samat kysymykset eivät ole kaikille järkeviä. Laadin etukäteen haastattelurungot (Liite 1 ja 2), joiden kysymykset olin valinnut joko vahvistamaan muista menetelmistä saamiani vastauksia tai luomaan lisätietoa opinnollistamiseen.

Ensimmäisenä haastattelin Adobe connect-videohaastattelulla TPY:n tieto- ja laatu-päällikköä Reetta Pietikäistä. Tein haastattelun tammikuun lopussa. Toisen haastattelun tein Bovalliuksessa ja sieltä haastattelin erityisopettajaa Satu Aarniota. Tämän haastattelun tein helmikuun alussa. Olin etukäteen lähettänyt kysymykset haastateltaville sähköpostilla, jotta haastateltavat voisivat valmistautua haastatteluun. Kysyin haastattelun alussa luvan haastatteluun ja sen nauhoittamiseen ja kerroin lyhyesti opinnäytetyöstäni ja siitä että haastattelut ja nauhoitukset hävitetään, kun opinnäytetyö on valmis ja hyväksytty. Kysyin myös haastattelun lopussa lupaa lainauksiin.

4.4 Menetelmien sopivuus ja analysointitapa

Valitsemani menetelmät, jotka olivat havainnointi, ideariihä ja haastattelu, antoivat kaikki tarpeellista tietoa oppimispakettien tekoon. Tutustuin ennen menetelmien valintaa useisiin eri menetelmiin ja pohdin sopivia juuri tähän opinnäytetyöhön. Olin alustavasti ajatellut ideariihen tilalle benchmarkkausta, mutta tietoperusta ja koko opinnäytetyön tarkentuminen ohjasi minut ideariihen käyttöön. Koen menetelmien olleen sopivia ja saadun tiedon oikeanlaista. Käytin paljon aikaa menetelmien käytön suunnitteluun, sillä halusin välttää virheitä menetelmien käytössä. Koen että tämä paransi työni luotettavuutta.

Lopullisesti päädyin käytettyihin menetelmiin siinä vaiheessa, kun tiesin minkälaista tietoa oppimispakettien tekoon tarvitsen. Tein havainnoinnin ja ideariihen ennen haastatteluita, sillä halusin tietää havainnoinnin ja ideariihen tuloksia ennen haastatteluiden aloittamista. Syy tähän oli se, että halusin haastatella Valtakunnallisen työpajayhdistyksen lisäksi mahdollisia yhteistyökumppaneita ammatillisen koulutuksen järjestäjistä.

Havainnointi ja ideariihä olivat menetelminä oivallisia ja toivat tarvitsemani tietoa oppimisympäristön tunnistamistyöhön ja soveltuvan ammattitutkinnon löytämiseen. Ideariihen analysoin poimimalla valmentautujien päättämät toteuttamiskelpoisimmat ideat ja ajatukset ideariihen pitopaperista. Havainnoinnista hyödynsin kaiken saamani tiedon. Vertasin saamiani havaintoja ja ideariihen tuloksia valtakunnallisiin ammatillisten perustutkintojen perusteisiin. Ensin vain tutkinnon kuvauksiin ja sen jälkeen kolmen kuvaukseltaan lähellä olevan ammattitutkinnon tutkinnon osiin tarkemmin. Niissä kuvataan kunkin alan perustana oleva ammattiosaaminen riittävän laajasti yleisesti käytössä olevalla tavalla. Tällä tavalla käytettynä havainnointi ja ideariihä ovat hitaita analysoida, mutta saatu tieto oli hyvin kattavaa. Riskinä tietysti tässä kaiken läpikäyvässä tavassa on, että jotakin jää käsittelemättä, koska tietoa on niin paljon. Tämä vaatii siis analysoijalta tarkkuutta. Päädyin analysoimaan havainnoinnin ja ideariihen tällä tavalla siksi, että se oli luontevaa ja koin sen sopivan tarvittavan tiedon saamiseen.

Haastattelut litteroin ja sen jälkeen käsittelin saadut tekstit ensin tutkimalla mitä teemoja sieltä voisi löytyä ja sen jälkeen jakamalla tekstejä teemoihin. Tällä tavalla teemoihin jaettu haastattelun litterointi selkeytti samansuuntaiset vastaukset ja helpotti tuloksien lukemista. Päädyin haastattelussa tähän analysointitapaan, koska teemoitain vastauksia oli helpompi koota oppimispaketteihin. Haastattelu oli menetelmänä lumoava ja olisin mielelläni tehnyt useammankin haastattelun. Tarvitsemaani tietoa ja hyviä oivalluksia suorastaan pursusi haastateltavien puheesta.

Vaikka pidin käytettyjä menetelmiä yleisesti luotettavina, pohdin silti jokaisen käyttämäni menetelmän kohdalla niiden heikkouksia. Havainnoinnissa vaarana oli omat tietoni kädentaitopajasta. Ne saattoivat vaikuttaa tuloksiin, sillä jotakin saattaa pitää niin itsestään selvänä, ettei sitä edes ajattele. Ideariihessä menetelmän luotettavuutta saattoi heikentää yhden valmentautujan asenne ideariiheä kohtaan. Hän koki olevansa vieraalla maaperällä, joka vaikutti vastausinnokkuuteen varsinkin alussa. Vaikka vastauksia tuli paljon olisi niitä voinut tulla enemmänkin. Haastattelussa menetelmän luotettavuutta söi haastateltavien vähyyys. Haastateltavia olisi saanut olla enemmän, jotta vastaukset alkaisivat toistaa itseään, jotta ne olisivat luotettavampia.

5 TULOKSET JA NIIDEN ANALYSOINTI

Analysoin havainnoinnin, ideariihen ja haastattelun teemoittain. Tässä luvussa käsitelen tärkeimpiä tuloksista esiin nousseita asioita. Tulokset on jaettu kolmeen esiin nousseeseen teemaan, jotka ovat: oppimispaketeissa on tärkeää huomioida sen käyttäjä, oppimispakettien pitää tuoda esille monenlaista osaamista ja osaaminen näkyväksi kaikille.

5.1 Oppimispaketeissa on tärkeää huomioida sen käyttäjä

Yhtenä teemana oppimispakettien käyttöön nousee yhteistyö ammatillisen koulutuksen järjestäjien kanssa, he kuitenkin tunnustavat osaamistodistuksen osaksi opintoja. Satu Aarnio ammatillisesta erityisoppilaitos Bovalliuksesta kertoi, että he tekevät yhteistyötä työpajojen kanssa ja yhteistyötä voi olla myös muutakin kuin vain osaamisen tunnustamista, esimerkiksi työssäoppiminen työpajalla. Myös haastatteleman Reetta Pietikäinen TPY:stä mainitsi yhteistyön koulujen kanssa olevan tärkeää ja että työpajat ovat hyvä mahdollinen kumppani koululle. Kuitenkin pajalla tehtävä opinnollistaminen lyhentää opiskeluaikaa. Yhteistyön puolesta puhuu myös tietoperustaluvussa kerrottu osaamisen tunnustamisen hyödyt, joita ovat opiskelumotivaation ja oman tietoisuuden lisääntyminen ja myös oppilaitoksen tuloksen parantuminen.

Ideariihessä valmentautujat pohtivat ”Mitä hyötyä oppimispaketeista voisi olla?” He kirjasivat 11 erilaista kohtaa, ja tärkeimmiksi niistä he valitsivat mahdollisuuden saada työ- tai koulupaikan ja itsensä kehittämisen. Tämä on tarpeellinen tieto, sillä valmentautujat ovat tuotoksen loppukäyttäjiä ja tarkoitus on tehdä paketit niin, että valmentautujat kokisivat ne hyödyllisiksi ja haluaisivat suorittaa niitä.

Kuten tietoperustan osaaminen näkyväksi -luvussa kerrottiin siitä, että työpaja on esimerkki nonformaalista oppimisympäristöstä, havainnoinnin tulokset kertovat samaa. Havainnoinnin tuloksista voi huomata miten tekemällä opitaan uusia tekniikoita ja taitoja. Tämän huomaa siitä, että tehtyjä töitä on havainnoinnin perustella 98 erilaista, mutta tekniikoita on vain 19 erilaista. Jos tarkoitus olisi vain opetella tekniikoi-

ta, voitaisiin aina toistaa samaa kaavaa, eikä tehdä montaa erilaista tuotetta, joiden tekemisen ohella voi oppia uusia tekniikoita. Tämä pitää myös huomioida oppimispaketeissa. Työpaja on omanlaisensa oppimisympäristö, jossa opitaan tekemällä ja myös pakettien pitää soveltua tähän tekemällä oppimiseen.

5.2 Oppimispakettien pitää tuoda esille monenlaista osaamista

Ideariihessä oli useampi teema, joilla sain vastauksia oppimispakettien sisältöön ja muotoon. Teemat sisältöön olivat ”Minkälaista osaamista kädentaidoista saa?”, ”Mitä osaamista kädentaidoista voisi tulevaisuudessa saada?”. Käytin sanaa kädentaidot sanan kädentaitopajan sijasta, sillä valmentautajat kutsuvat pajaa kädentaidoiksi. Käsittelin nämä teemat yhdessä, sillä tulevaisuuden vastauksissa kohdat olivat sellaisia, joita kädentaitopajassa tehdään tälläkin hetkellä, mutta osa valmentautujista on ollut niin vähän aikaa, ettei heidän kohdallaan ole näitä vielä ollut. Vastauksena näihin teemoihin tuli yhteensä 49 erilaista kohtaa, joista tärkeimmiksi he valitsivat yhteistyötaidot, käytännöntaidot elämään, kierrätysmateriaalien käyttöä tehtäviin tuotteisiin ja omia itsenäisesti toteutettavia projekteja. Nämä tulokset antavat hyviä raameja oppimispakettien sisältöihin ja siihen, että oppimispakettien pitää olla erilaisia ja eri taitoja kehittäviä.

Oppimispakettien muotoon ideariihessä oli teemat ”Mitä tietoja osaamistodistuksessa pitäisi olla?” ja ”Kuinka pitkä osaamistodistuksen pitäisi olla?”. Valmentautujien mukaan osaamistodistuksessa pitäisi olla näkyvissä kaikki se, mitä on oppinut ja jokaisella oppimispaketilla saisi olla oma todistuksensa. Lisäksi todistuksen pitäisi olla pituudelta yksi A4, mutta liitteitä voisi olla lisäksi. Todistus pitäisi olla käytettävissä paperiversiona ja myös sähköisenä. Myös mahdollisuutta laittaa valokuva valmiista tuotoksesta pidettiin yhtenä vaihtoehtona todistukseen. Kuten luvussa osaaminen näkyväksi Uusitalo, Karjalainen ja Lähde kertoivat osaamistodistuksesta ja siitä, että todistuksen osaamistason olisi oltava tyydyttävä, mutta lisäksi on mahdollisuus kertoa sanallisesti osaamisesta laajemmin, näin erityisosaaminen ja vahvuudet tulisivat paremmin näkyviin. Tämä sanallinen erityisosaamisen ja vahvuuksien lisä todistuksessa vastaa mielestäni valmentautujien toiveita saada todistukseen esiin kaikki mitä osaa.

Aarnio Bovalliukselta kertoi, että yksi vaihtoehto osaamisen tunnustamiseen on valmiin työn tuominen nähtäväksi ja että työpajalla hankittu osaaminen voidaan tunnustaa ammatillisten opintojen osaksi todistuksella, josta käy ilmi, mitä opiskelija on tehnyt ja millä tekniikalla, sekä kirjallinen arviointi osaamisesta. Tärkeää todistuksessa olisi myös tieto siitä, mitä opiskelija on suorittanut itsenäisesti ja missä hän tarvitsee ohjausta.

Vertasin havainnoinnin ja ideariihen tuloksia ammatillisiin perustutkintoihin ja löysin aluksi kolme perustutkintoa, joihin perehdyin tarkemmin. Nämä tutkinnot olivat verhoilu- ja sisustusalan perustutkinto, tekstiili- ja vaatetusalan perustutkinto ja käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto. Tämän jälkeen tutustuin tarkemmin näihin kolmeen perustutkintoon ja tutkinnon osiin ja vertailin niitä saamiini tuloksiin havainnoinnista ja ideariihestä. Tämä tutkailu johti johtopäätökseen siitä, minkä alan ammatillisen perustutkinnon järjestäjiin pitäisi ottaa yhteyttä opinnollistamisen mahdollistamiseksi ja minkä OSSUn (valmis opetussuunnitelmapohjainen suunnittelutyökalu) pohjalle oppimispaketit kannattaisi rakentaa. Lähimpänä kädentaitopajalta saatavaa osaamista oli käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto ja erityisesti tekstiiliartesaanin ammattitutkinto.

5.3 Osaaminen näkyväksi kaikille

Tehdessäni ideariihen valmentautujille yksi teema ideariihessä oli ”Osaaminen näkyväksi koulua, CV:tä vai itseä varten?” ja vastaukseksi valmentautajat pitivät kaikkia kolmea yhtä tärkeänä. He lisäsivät myös sen, että osaaminen voisi näkyä koko maailmalle. Myös Pietikäinen TPY:stä oli sitä mieltä, että tärkeintä on valmentautujan näkökulma ja hänen tilanteensa edistäminen. Valmentujan tiedot ja taidot karttuvat ja osaaminen tehdään näkyväksi. Hän myös kertoi, että osaamisen tunnistamista voidaan toteuttaa kolmesta eri näkökulmasta, jotka ovat sosiaalinen, tutkintotavoitteinen ja uraa edistävä. Eli osaaminen voidaan tehdä näkyväksi itselle, koululle tai työelämää varten. Vaikka tutkintotavoitteinen näkökulma määrittelee eniten, millaisia oppimispakettien pitäisi olla, pitää koko ajan pitää mielessä myös uraa edistävä näkökulma ja sosiaalinen näkökulma.

TPY:n Pietikäisen mielestä on tärkeää huomioida, ettei työpaja ole koulu, vaan edelleen työpaja, jossa osaaminen karttuu tekemällä ja saatu osaaminen voidaan sanoittaa eli tehdä näkyväksi niin itselle, koululle kuten myös työelämälle. Valmentautujalle voi tulla yllätyksenä se, että hän oppii pajan työn ja tuen kautta paljon erilaisia asioita, vaikka aikaisemmat opinnot eivät olisi sujuneet hyvin. Tämä kertoo siitä, miten työpaja on hyvä vaihtoehto joillekin opintojen edistämiseen ja miten paljon erilainen ympäristö ja työtapa voi edesauttaa valmentautujaa elämässä eteenpäin. Siksi näidenkin pakettien pitäisi yhtä lailla huomioida se, että osaaminen halutaan näkyväksi kaikille eikä vähimpänä ole valmentautuja itse.

5.4 Yhteenveto tuloksista

Tuloksista voidaan päätellä, että oppimispakettien teko Pajamestareiden kädentaidoille ei ole turhaa, vaan valmentautujille olisi käyttöä niille. Valmentautujilla on paljon osaamista ja he myös saavat uusia taitoja ollessaan työpajalla. Nämä taidot ja monenlainen osaaminen, joka kertyy työpajalla ollessaan, on oppimispaketeilla mahdollista tuoda näkyväksi. Tämä opinnäytetyö on tehty kehittämään Pajamestareiden kädentaitoja, jotta valmentautijat voisivat hyödyntää työpaja-aikansa ja viedä saamansa osaaminen näkyväksi mukanaan työpajajakson jälkeen.

Oppimispakettien käyttäjä on valmentautuja, joka voi hyödyntää oppimispakettien todistusta kolmesta eri näkökulmasta. Tutkintotavoitteiden näkökulma määrittelee oppimispakettien sisältöä, koska on tärkeää, että nämä oppimispaketit ja niiden todistukset olisivat soveltuvia osaamisen tunnustamiseen. Mutta oppimispaketteja suunniteltaessa ja tehdessä pitää huomioida myös sosiaalinen ja uraa edistävä näkökulma. Monelle valmentautujalle oppimispakettien suorittaminen voi luoda osallisuutta ja on tärkeää, että valmentautujakin saa oman osaamisensa näkyviin itselleen. Kaikille valmentautujille ei kouluun haku ole tavoitteena, joten oppimispaketit ja niiden todistukset täytyy soveltaa myös työelämään. Työelämässä CV on yksi tapa osoittaa osaamista, ja siitä näkee myös työnhakijan historiaa. Saadulla osaamistodistuksella työnantaja voi saada puolueettoman arvion hakijan osaamisesta ja työnhakija voi osoittaa osaamistaan.

Sisällöltään erilaiset oppimispaketit palvelevat parhaiten tarkoitustaan. Valmentautujilla oli monia erilaisia toiveita ja ajatuksia, millaista sisältöä oppimispaketeissa voisi olla. Näiden lisäksi pitää huomioida oppimispakettien hyödyntäminen eri näkökulmista: sosiaalisesta, uraa edistävästä ja tutkintotavoitteisesta. Näiden lisäksi kädentaitopaja luo omat puitteensa sille, mitä on edes mahdollista tehdä. Oppimispakettien pohjaksi tuloksien perusteella valikoitui käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto ja erityisesti tekstiiliartesaanin ammattitutkinto.

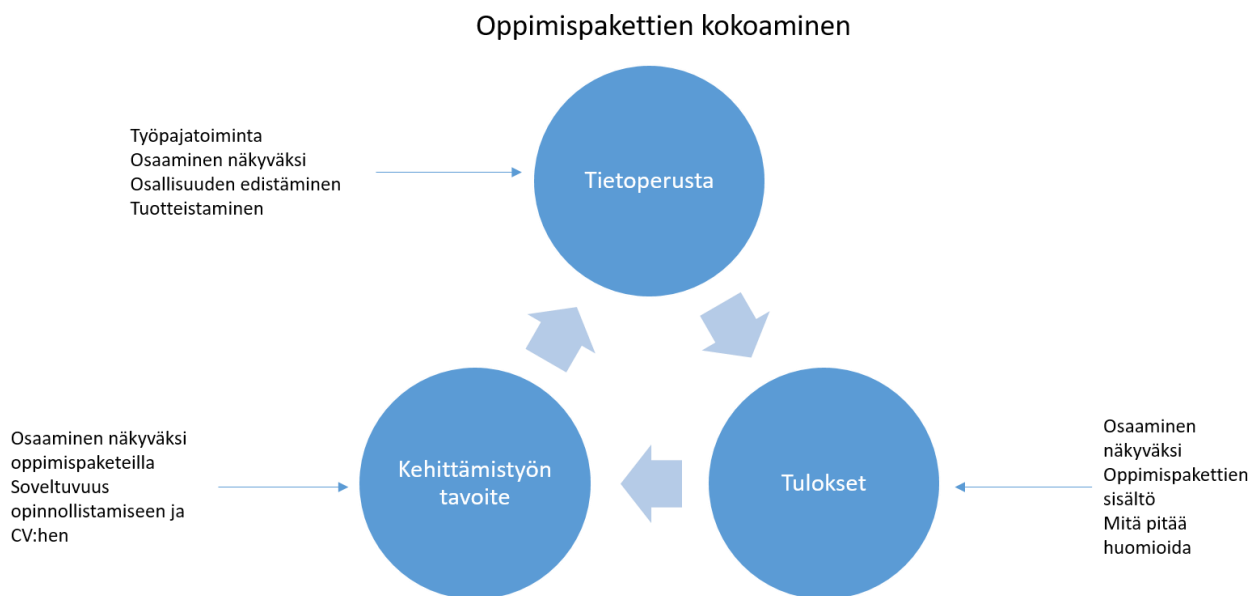
Pelkällä soveltuvalla ammattitutkinnolla ei osaamisen tunnustaminen onnistu, vaan siihen tarvitaan yhteistyötä ammatillisen opetuksen järjestäjien kanssa. Lähimpänä tätä koulutusta järjestävänä tahona on RASEKO eli Raision seudun koulutuskuntayhtymä, mutta pitää huomioida myös muita ammatillisen koulutuksen järjestäjiä, sillä oppimispaketit voivat soveltua myös muihin tutkintoihin, esimerkiksi vapaasti valittavina. Mahdollisia yhteistyötahoja voivat olla esimerkiksi erityisammattioppilaitos Bovallius ja Turun ammatti-instituutti.

Oppimispakettien materiaali pitäisi olla helposti käytettävissä ja ymmärrettävissä, jotta oppimispaketit olisivat muidenkin aiheeseen perehtyneiden käytettävissä. Tämä ei perustu suoranaisesti tuloksiin, vaan jo tietoperustassa olevaan tuotteistamiseen, jolla saataisiin oppimispaketteihin tarvittava tasalaatuisuus ja toistettavuus. Oppimispakettien sisältö ja eri osat pitäisi olla selkeästi määritelty. Jokaisen käyttökerran pitäisi tapahtua samalla tavalla. Tuotteistamisen etuna on myös turhan työn poistuminen, sillä joka kerta ei tarvitse keksiä oppimispaketteja ja niiden sisältöä, kuten arviointiperusteita tai todistuksia, uudestaan.

Oppimispakettien todistukseen löytyi monia tuloksia sekä ammatillisen koulutuksen puolelta kuten myös valmentautujien omia toiveita. Tärkeää oppimistodistuksessa olisi, että se olisi selkeä ja siitä löytyisi tarvittava tieto ymmärrettävästi. Todistuksen pitäisi tehdä oppimispaketin sisältö selväksi, osaaminen ja osaamisen taso näkyväksi. Lisäksi todistuksessa olisi hyvä olla tilaa erityisosaamisen tai taitojen kuvaamiseen.

6 OPPIMISPAKETIT

Tässä luvussa kerron oppimispaketeista. Oppimispakettien sisältö koostuu saamistani tuloksista ja tietoperustasta. Tätä selventää tekemäni kuvio oppimispakettien kokoamisesta (Kuvio 7). Tavoitteena oli kehittää tai löytää lomakkeisto ja osaaminen, jolla Pajamestareiden kädentaitopajalla voisi tehdä osaamista näkyväksi. Tärkeänä tavoitteena oppimispakettien kehittämisessä olivat myös soveltuvuus opinnollistamiseen ja CV:hen. Aluksi kerron tulosten pohjalta rakentamieni oppimispakettien testauksesta ja kehittämisestä lopulliseen muotoonsa. Testauksen suoritin Pajamestareiden kädentaitopajalla kahdelle oppimispaketeista. Tämän jälkeen esittelen lopulliset oppimispaketit ja niiden sisällön. Kerron myös oppimispakettien soveltuvuudesta opinnollistamiseen ja CV:hen.

Kuvio 7. Oppimispakettien kokoamisessa pitää huomioida monta asiaa

6.1 Testaus ja kehitys

Testasin kahta tuloksien pohjalta kokoamaani osaamispakettia. Testasin paketit ”stailaaminen” ja ”ohjaustoiminnan toteuttaminen”. Testauksessa kaksi vapaaehtoista kädentaitopajan valmentautujaa saivat valita oppimispaketeista yhden, joita he kokeilivat. Samalla kun he kokeilivat paketteja, minä kädentaitopajan työvalmentajana ar-

vioin heitä arviointikriteerien mukaisesti ja samalla arvioin pakettien toimivuutta. Myös valmentautajat arvioivat pakettien osia ja antoivat mielipiteitään kokeilemistaan paketeista. Stailaamisessa valmentautuja uudisti kaksi koristetyynyä sopimaan työhuoneen sisustukseen ja ohjaustoiminnan toteuttamisessa toinen valmentautuja ohjasi koko ryhmälle suunnittelemansa ystävänpäiväkortin tekemistä.

Valmentautajat saivat kuvaukset, OSSUt (valmis opetussuunnitelmapohjainen suunnittelutyökalu) ja yhdessä mietityn projektin. Ohjausta sai tarpeen mukaisesti ja OSSUja seurattiin tarkasti läpi testauksen. Valmentautajat pitivät kokeilemiaan paketteja hyvinä ja heistä oli mukavaa saada toteuttaa tällaista työtä. Vaikeutena oli OSSUjen käyttö, joka oli heille uutta ja tarvittavien materiaalien aikaansaaminen, kuten luonnokset, ohjeet ja aikataulutus.

Testaus tuli tarpeeseen, sillä huomasin muutaman kehitystä kaipaavan seikan oppimispaketeissa. Tärkeimpänä nousi päiväkirjan pito, joka sanoittaisi osaamista ja laittaisi tehtyä osaamista näkyviin matkan varrella, jotta sitä olisi helpompi arvioida. Päiväkirja voisi olla vapaamuotoinen, siihen kirjattaisiin projektin eteneminen ja kerättäisiin syntyvä kirjallinen materiaali ja esimerkiksi luonnokset. Toisena kehittämisehdotuksena on lomakkeiden käytön harjoittelu jo aikaisemmissa sopivissa projekteissa, jotta niiden käyttö olisi valmentautujalle helpompaa.

6.2 Lopulliset paketit

Lopullisia paketteja tuli viisi erilaista. Näiden pakettien sisältö rakentui tulosten pohjalta, josta olen tehnyt selventävän kuvion (Kuvio 8) ja niissä on tarvittava tieto ja lomakkeisto osaamisen tunnistamiseen. Jokaiseen oppimispakettiin kuuluu nimi ja kuvaus (jotka pohjautuvat käsi- ja taideteollisuusalan OSSUun), todistusohjeet, päiväkirjanpito ohjeistus, arviointiperusteet ja ammattitaitovaatimukset. Arviointiperusteet ja ammattitaitovaatimukset löytyvät käsi- ja taideteollisuusalan OSSUsta eli valmiista opetussuunnitelmapohjaisesta suunnittelutyökalusta. OSSUssa on selkeästi ammattitaitovaatimukset ja arviointikriteerit ja se toimii työvalmentajan ja valmentautujan ohjenuorana soveltuvin osin oppimispaketteja suorittaessa. Esimerkkisivu OSSUsta löytyy liitteistä (Liite 3 ja 4). Todistusohjeisiin kuuluu etusivu ja jokaiseen oppimispaket-

tiin oma liitesivu, jossa oppimispaketin kuvaus ja valmentautujan oppimistaso. Lisäksi käytettävissä on havainnoinnin pohjalta saatu oppimisympäristön tunnistaminen ja tarkemmat tutkinnon osat, joita ammatillisen koulutuksen järjestäjät käyttävät.

Oppimispakettien sisältö:	Menetelmä:	Muuta:
Osaamisympäristön tunnistaminen	Havainnoinnin ja ideariihen tuloksista	Tietoperustasta osaaminen
Soveltuva ammattitutkinto	Havainnoinnin ja ideariihen tuloksia verrattu eri ammattitutkintoihin	Käsi- taideteollisuusalan perustutkinto
Oppimispaketin sisältö, kuvaus ja nimi	Havainnoinnin ja ideariihen tuloksista	Käsi- taideteollisuusalan OSSU:sta mukailtuna
Arviointiperusteet ja ammattitaitovaatimukset	-	Käsi- taideteollisuusalan OSSU:sta mukailtuna
Todistusohjat	Haastattelu ammatillisen koulutuksen järjestäjä, ideariihen tulokset	
Päiväkirjan pito-ohjeistus	-	Testauksen myötä tullut kehitysehdotus

Kuvio 8. Näin oppimispaketit ovat rakentuneet.

Tämä kaikki oppimispakettien sisältö on tuotteistettu ja kuka tahansa asiaan perehtynyt kädentaitopajan työvalmentaja voisi käyttää näitä oppimispaketteja Pajamesta-reilla. Paketit pohjautuvat Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkintoon ja viiteen eri tutkinnon osaan soveltuvien osien. Pajamestareiden oppimispakettien lomakkeisto löytyy kokonaisuudessaan liitteenä (Liite 5). Oppimispakettien lopulliset sisältökuvaukset näyttävät tältä:

Ohjaustoiminnan toteuttaminen

Tässä oppimispaketissa tavoitteena on:

Valmentautuja osaa suunnitella ja laatia tavoitteet ohjaukselle. Hän osaa ohjata ja neuvoa ammattityön tekemistä. Lisäksi hän pystyy arvioimaan ohjattavien työskenteilyä. Valmentautuja osaa myös laatia työ- ja käyttöohjeita ja laskea ohjauksesta muodostuvia kustannuksia. Pitää myös osata vastaanottaa palautetta toiminnastaan ja kehittää toimintaansa palautteen mukaan. (Opintopolku 2017a.)

Taidekäsityön tekeminen

Tässä oppimispaketissa tavoitteena on:

Valmentautuja osaa käyttää itselle sopivaa persoonallista työskentely- ja ilmaisutapaa. Hän osaa valmistaa taidekäsityötuotteita, pieniä tuotesarjoja tai tilataideteoksia. Hän osaa valita työhön materiaalit ja työtekniikat. Laittaa työnsä esille tilaan, joka korostaa taiteellista ilmaisua tai esitellä työnsä julkisessa tilassa yleisölle. Valmentautuja osaa hyödyntää näyttelymahdollisuuksia ja noudattaa taiteelliseen toimintaan liittyviä eettisiä periaatteita. (Opintopolku 2017b.)

Tuotteen valmistaminen käsityönä

Tässä oppimispaketissa tavoitteena on:

Valmentautuja osaa suunnitella uniikki- tai piensarjatuotteen tuoteideaa tai tuotetta. Hän osaa valita tuotteen toteuttamistavan ja tuoteominaisuudet ja käyttää toteuttamiseen soveltuvia työmenetelmiä, -välineitä ja työvaiheita. Hän osaa myös valita tuotteeseen soveltuvia materiaaleja. Valmentautuja osaa hankkia tietoa valmistusmenetelmistä ja materiaaleista ja kehittää kädentaitoaan ja työskentelyään. Hän kehittää toteuttamisen työmenetelmiä ja -vaiheita. Hän osaa huoltaa työvälineitä ja laskea kustannuksia. Valmistaa tuotteen ja viimeistellä sen. Osaa ottaa vastaan palautetta ja käyttää työssään toimintakykyä ylläpitäviä työtapoja. Noudattaa työssä annettuja työturvallisuusohjeita. (Opintopolku 2017c.)

Stailaus

Tässä oppimispaketissa tavoitteena on:

Valmentautuja osaa toteuttaa asiakkaan ulkoasun, kohteen, tilan tai tapahtuman tyylin suunnittelun ja käyttää ammattialan osaamista tyylin suunnittelussa. Hän osaa seurata trendejä ja tunnistaa tyylejä. Hän käyttää ammattialansa tuotteita ja materiaaleja tyylin suunnittelussa. Hän pystyy tekemään yhteistyötä ja noudattaa aikatauluja. (Opintopolku 2017d.)

Työelämätaidot haltuun

Tässä oppimispaketissa tavoitteena on:

Valmentautuja osaa työskennellä työpaikassa ja kehittää osaamistaitojaan mm. noudattaa työaikoja, sovittuja toimintatapoja ja huolehtii työssään vaaditusta suoja- ym. vaatetuksesta. Hän työskentelee osana työryhmää ja erilaisten ihmisten kanssa. Hän osaa edistää työyhteisön ilmapiiriä ja henkilöstön osallisuutta. Osaa toimia työpaikan

eri tehtävissä. Lisäksi hän osaa osaltaan vastata työpaikan työtehtävien etenemisestä ja työn laadusta sekä näiden kehittämisestä ja osaa kehittää omaa osaamistaan. (Opintopolku 2017e.)

6.3 Soveltuvuus osaamisen tunnustamiseen

Tämä opinnäytetyö on projektina kestänyt reilut puoli vuotta. Tässä ajassa on yhteistyö ammatillisten opintojen järjestäjien kanssa aloitettu, mutta aikaa tarvitaan ainakin toiset puoli vuotta, että oppimispaketit, Pajamestarit ja yhteistyökoulut ovat valmiit toimimaan yhdessä ja opinnollistaminen onnistuu. Teoriassa kaikki on valmista ja todistukset kelpaavat ainakin osalle ammatillisen koulutuksen järjestäjistä, mutta nyt tarvitaan valmentautujia suorittamaan oppimispaketteja ja pääsemään opiskelemaan ammattikouluun, jotta osaamisen tunnustaminen voisi tapahtua. Tässä opinnäytetyössä opinnollistamisen mahdollisuus jää mahdollisuudeksi, ei vielä jalkautetuksi toimivaksi osaksi oppimispaketteja. Tämä projekti jatkuu onneksi myös opinnäytetyön jälkeen ja opinnollistaminen tulee olemaan pajamestareilla lähitulevaisuuden mahdollisuus.

6.3 Soveltuvuus CV:hen

Oppimispaketit soveltuvat mainiosti CV:hen liitteeksi. Itse CV:n on tarkoitus markkinoida osaamista ja työpajakso täydentää koulutus- ja työhistoriaa ja oppimispaketit voi kirjata suoritetuiksi kursseiksi. CV itsessään on yleensä vain kahden sivun mittainen, mutta osaamistodistuksen voi näyttää tarvittaessa haastattelussa. Monesti valmentautujilla ei ole kovin laaja CV, joten oppimispaketit voivat tuoda siihen tarvittavaa lisäpituutta ja antaa puolueetonta tietoa osaamisesta. Lisäksi oppimispakettien todistuksessa on Pajamestareiden yhteystiedot, josta mahdollinen työnantaja voi kysyä lisätietoa valmentautujan suorittamista oppimispaketeista. Oppimispaketeissa ohjaustoiminnan toteuttaminen” ja ”työelämätaidot haltuun” on erityisesti työelämään tarvittavia taitoja ja ne tuovat hyvin valmentautujan osaamista esille työelämän arjessa tarvituilla taidoilla.

7 LOPUKSI

Kehittämistyön tarkoituksena oli tutkia mahdollisuutta opinnollistamiseen kädentaitopajalla ja luoda oppimispaketteja, joilla tehdä osaaminen näkyväksi. Tutkimuskysymyksiä oli kaksi: voiko Pajamestareiden kädentaidoissa tehdä opinnollistamista oppimispakettien muodossa. Ja miten ne soveltuvat osaamisen tunnustamiseen tai CV:hen. Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen ovat ajankohtainen mahdollisuus työpajoille ja osaamisen näkyväksi tekeminen myös yksi keino lisää valmentautujien osallisuutta yhteiskunnassa. Oppimispakettien luominen kädentaitopajaan ei ratkaise syrjäytymistä, mutta se voi luoda sille pienelle joukolle joka, niitä käyttää mahdollisuuksia työelämässä, koulussa ja omassa elämässä.

Tämän opinnäytetyön tuloksista käy ilmi, että opinnollistaminen on mahdollista kädentaidoissa ja että oppimispaketeilla on tarve ja hyöty valmentautujille. Lopulliset oppimispaketit soveltuvat myös osaamisen tunnustamiseen ammatillisessa koulutuksessa ja osaksi CV:tä. Itse oppimispakettien sisältöön pitää huomioida valmentautujien ja ammatillisen koulutuksen järjestäjien toiveet ja työpajalla oleva osaaminen. Tuotoksena tässä opinnäytetyössä oli viisi erilaista oppimispakettia ja lisäksi tarvittavat lomakkeisto ja tieto opinnollistamiseen Pajamestareiden kädentaidoissa. Erilaiset oppimispaketit tuovat esiin kädentaidoissa saatavaa osaamista aina työelämätaidoista erilaisiin kädentaitojen projekteihin ja niiden ohjaukseen asti.

Valmis tuotos on tehty erityisesti Pajamestareiden kädentaitojen käyttöön, jotta valmentautajat voivat hyödyntää työpaja-aikaansa ja tehdä osaamistaan näkyväksi. Tämän lisäksi Pajamestarit haluavat kehittää toimintojaan ja tarjota mahdollisimman laadukasta ja hyvää palvelua asiakkailleen. Oppimispaketit ovat yksi keino kehittää kädentaitopajaa. Laajemmalle työnkentälle, erityisesti muille kädentaitopajoille, tämä luo mahdollisuuksia. Jokainen työpaja on omanlaisensa ja selvitystyön jokainen jouuu tekemään itse, tässä yhteisöpedagogi voisi näyttää osaamisensa kokonaisuuden suunnittelussa ja toteuttamisessa. Tämä opinnäytetyö esittelee yhden tavan tehdä osaamista näkyväksi ja tarkoituksena on esitellä tuloksia ainakin Varsinais-Suomen kädentaitopajojen verkostolle ensi syksynä. Koko työpajaverkostolle tästä opinnäyte-

työstä onkin hyöty juuri oppimispaketeissa. Opinnollistamista voidaan tehdä monella tavalla, ja tässä on yksi esimerkki muille.

Seuraavaksi tarkoituksena on oppimispakettien käyttöönotto kädentaitojen arjessa. Ajatus on ollut koko ajan se, että oppimispaketit ovat helposti käytettävissä ja niitä voi käyttää koska tahansa. Joten niiden tulee olla osana kädentaitojen arkea, jotta oppimispaketit olisivat mahdollisimman monelle hyödyksi ja niiden suorittaminen ei jäisi vain puheen tasolle kädentaidoissa. Koska toimin itse kädentaitojen työvalmentajana, täytyy minun vain pitää huoli, että oppimispaketteja käytetään ja valmentautujien osaaminen tulee näkyväksi.

Oppimispakettien tulevaisuuteen kuuluu ammatillisen koulutuksen järjestäjien kanssa yhteistyökuvioiden lisääminen ja ylläpito. Lisäksi tämä opinnäytetyö olisi kaivannut laajempaa työelämän näkökulmaa. Tulevaisuutta ajatellen oppimispakettien kokonaisuutta voisi esitellä työnantajille ja pyytää heiltä kommentteja. Mahdollisuutena on myös yhden lisäoppimispaketin tekeminen, joka olisi räätälöity työelämän tarpeisiin. Oppimispaketeissa on silti jo huomioitu työelämä, paketeissa ”työelämätaidot haltuun” ja ”ohjaustoiminnan toteuttaminen”. Nämä oppimispaketit tuovat hyvin esille valmentautujan osaamista työelämässä tarvittavilla taidoilla.

Toisena kehittämiskohteena on loppujen oppimispakettien testaus. Tässä opinnäytetyössä aika riitti ainoastaan kahden oppimispaketin testaukseen, mutta loput kolme pakettia pitäisi testata vielä ennen käyttöönottoa. Vaikka oppimispaketit tulevat varmasti muokkaantumaan käytännön kokemusten mukaan, ovat ne tällaisina jo toimivia. Paketit ovat erilaisia ja tuovat laajasti valmentautujien osaamista näkyviin.

Tilaajan mielestä kehittämistyöni on Pajamestoreita hyödyttävä, toimiva lopputulos. Oppimispaketeissa on valmentautujan näkökulma hienosti esillä, kuten sen pitääkin olla. Lisäksi oppimispaketit tuovat osaamista esiin ja erityisesti paketit: ohjaustoiminnan toteuttaminen ja työelämätaidot haltuun ovat mahtava lisä. Nämä paketit tuovat esille muutakin, kuin sen mitä heti tulee kädentaitopajasta mieleen. Hyvät oppimispaketit tekevät osaamisen konkreettiseksi. Työssä näkyy, raikas ajattelutapa ja hyvät tulevaisuuden kehittämissuhteet. Työ on aidosti työelämälähtöinen, selkeä ja hyvä.

LÄHTEET

- Bowallius 2016. Opinnollistamisen työkalut. Viitattu 19.11.2016.
<http://www.bao.fi/asiantuntijapalvelut/materiaalipankki/opinnollistamisen-tyokalut/>
- Ellisaari, Jaakko 2016. Syrjäytyminen ja köyhyyden ehkäiseminen. Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 28.12.2016. <http://stm.fi/syrjaytymisen-ja-koyhyden-ehkaisy>
- Finto Suomalainen asiasanasto- ja ontologiapalvelu 2016a. Keko- kestävä kehityksen kasvatuksen ontologia. Viitattu 27.11.2016. <https://finto.fi/keko/fi/page/p132>
- Grönfors, Martti 2015. Havaintojen teko aineistonkeräyksen menetelmänä. Teoksessa Juhani Aaltola & Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu virikkeitä aloittelevalle tutkijalle (4. painos). Jyväskylä: PS-kustannus, 146.
- Hassinen, Jukka 2003. Matkaopas kuntouttavaan työtoimintaan, Matka kuntouttavan työtoiminnan valmennuksen, laadun ja prosessien maailmaan. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry.
- Hassinen, Jukka (toim.) 2005. Työ- ja yksilövalmennuksen käytäntöjä Näkökulmia 2000-luvun työpajojen palveluihin. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry Raha-automaattiyhdistyksen tuella.
- Hietamäki, Minna & Kauhanen, Päivi 2013. Ammatillisten opintojen edistäminen työpajalla, paikallinen työväline Luotsin ompelimolle. Tampereen ammattikorkeakoulu. Ammatillinen opettajakoulutus. Kehittämishanke. Viitattu 20.11.2016.
http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/65180/Hietamaki_Kauhanen.pdf?sequence=1
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2008. Tutkimushaastattelu, Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- Huomonen, Soile (toim.) 2014. Työ- yksilövalmennustyöpajalla. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry opetus- ja kulttuuriministeriön tuella.
- Hyytinen, Outi & Miettinen, Kirsi 2012. Työvalmennuksen laatukäsikirja. PUNAINEN TALO työvalmennuksen laatuhanke. Raportti. Viitattu 19.11.2016.
<http://www.sovatek.fi/Tyovalmennuksen%20laatukasikirjan%20raportti%202012.pdf>
- Juntunen, Samuel 2012. Opinnollistaminen työpajaympäristössä. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Opinnäyte-työ. Viitattu 20.11.2016.
<http://theseus.fi/bitstream/handle/10024/44995/Opinnollistaminen%20tyopajaymparistossa.pdf?sequence=1>
- Kaarinan Nuoret Pajamestarit ry 2016a. Mast. Viitattu 20.11.2016.
<http://www.pajamestarit.fi/palvelut/mast>
- Kaarinan Nuoret Pajamestarit ry 2016b. Etusivu. Viitattu 07.11.2016.
<http://www.pajamestarit.fi>

- Kaarinan Nuoret Pajamestarit ry 2016c. Pajat. Viitattu 07.11.2016
<http://www.pajamestarit.fi/pajat>
- Kaarinan Nuoret Pajamestarit ry 2016d. Palvelut. Viitattu 07.11.2016.
<http://www.pajamestarit.fi/palvelut>
- Kaarinan Nuoret Pajamestarit ry esite 2016. Kaarinan Nuoret Pajamestarit ry:n toimintaa. Mainoseseite.
- Keskuspuiston ammattiopisto 2016. Opinnollistaminen. Viitattu 3.12.2016.
<http://www.keskuspuisto.fi/opinnollistaminen>
- Kiilakoski, Tomi 2008. Oppimisen monet kasvot. CIMOn verkkolehti 1/2008. Viitattu 27.11.2016. http://home.cimo.fi/campus/1_2008/oppiminen.html
- Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta 630/1998.
- Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2015. Kehittämistyön menetelmät Uudenlaista osaamista liiketoimintaan (3.-4. painos). Helsinki: Sanoma Pro.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. Työpajatoiminta 2015. Raportti työpajakyselystä. Viitattu 7.11.2016. <http://www.tpy.fi/site/assets/files/1376/okm26.pdf>
- Opintopolku 2017a. Ohjaustoiminnan toteuttaminen. Viitattu 1.2.2017.
<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/1715117/ops/tutkinnonosat/1718519>
- Opintopolku 2017b. Taidekäsityön tekeminen. Viitattu 1.2.2017.
<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/1715117/ops/tutkinnonosat/1718523>
- Opintopolku 2017c. Tuotteen valmistaminen käsityönä. Viitattu 1.2.2017.
<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/1715117/ops/tutkinnonosat/1718526>
- Opintopolku 2017d. Stailaaminen. Viitattu 1.2.2017.
<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/1715117/ops/tutkinnonosat/1718522>
- Opintopolku 2017e. Yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittava osaaminen. Viitattu 1.2.2017.
<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/1715117/ops/tutkinnonosat/1718359>
- Parantainen, Jari 2011. Rakenna palvelusta tuote 10 päivässä Tuotteistaminen (5. painos). Helsinki: TALENTUM.
- Pekkala, Terho (toim.) 2004. Työ- ja yksilövalmennuksen perusteet. Valtakunnallinen työpajayhdistys ry Raha-automaattiyhdistyksen tuella.
- Pousi, Juha, Karjalainen, Asko, Karjalainen, Tommi, Tenno, Tiiu, Kepanen, Pirkko & Koukkari, Marja 2016. Osaamisen tunnistamisen askeleita. Video. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 18. Viitattu 20.11.2016.
<http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2016051812465>.
- Rautio, Outi 2016. Työvalmennus -valmennusprosessin keskiössä-. PowerPoint-show. Viitattu 19.11.2016.
http://www.tpy.fi/site/assets/files/5037/outi_rautio_tyovalmennus-valmennusprosessin_keskiossa.pdf
- Saimaan ammattiopisto 2016. Osaamisen tunnistaminen ammatillisissa perustutkinnoissa (opetussuunnitelmaperusteinen koulutus). Ammattiopiston rehtorin päätös. Viitattu 19.11.2016.
http://www.edusampo.fi/files/927/Osaamisen_tunnustaminen_ohje.pdf

- Salo, Pia-Leena 2015. Käsikirja opinnollistamisen työkaluihin. Viitattu 3.12.2016.
http://www.bao.fi/wp-content/uploads/2015/08/K%C3%A4sikirja-opinnollistamisen-ty%C3%B6kaluihin_versio-FINAL.pdf
- Soininen, Lea & Niskanen, Annu & Lepänjuuri, Aino (toim.) 2010. Tohditko tunnistaa? Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen nykytila ja kehittämishaasteet ammatillisessa peruskoulutuksessa. Selvitystyö. Viitattu 19.11.2016.
http://www.oph.fi/download/124333_Tohditko_tunnistaa.pdf
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016a. Keskeisiä käsitteitä. Viitattu 28.12.2016.
<https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/keskeisia-kasitteita>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016b. Syrjäytyminen ja osallisuus. Viitattu 28.12.2016. <https://www.thl.fi/fi/web/paatoksenteko-talous-ja-palvelujarjestelma/hyvinvointipolitiikka/elinolot/syrjaytyminen-ja-osallisuus>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016c. Osallisuus. Viitattu 28.12.2016.
<https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>
- Terävä, Hannu 2010. Erilaisia käytäntöjä opinnollistaa työpajatoimintaa, kokoava kirjoitus neljän työpajan menetelmistä. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyönkoulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 20.11.2016.
http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/23180/terava_hannu.pdf?sequence=1
- Tolonen, Risto 2015. Suullinen tiedonanto 17.08.2015.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (11. painos). Helsinki: Tammi.
- Tuominen, Tiina & Järvi, Katriina & Lehtonen, Mikko H. & Valtanen, Jesse & Martinsuo, Miia 2015. Palveluiden tuotteistamisen käsikirja. Aalto-yliopisto. Tiede + teknologia. Viitattu 5.12.2016.
<https://aaltodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/16523/isbn9789526062181.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Valtakunnallinen työpajayhdistys 2016a. Synergiaseminaari. Viitattu 19.11.2016.
<http://www.tpy.fi/koulutus/tapahtumat/synergiaseminaari/>
- Valtakunnallinen työpajayhdistys 2016b. Osaamisen tunnistaminen. Viitattu 3.12.2016. <http://www.tpy.fi/aineistot/lomakkeet/osaamisen-tunnistaminen/>
- Vossi, Katja 2017. Suullinen tiedonanto. 12.1.2017
- Ylipaavalniemi, Pasi & Sariola, Leena & Marniemi, Janne & Pekkala, Terho 2005. Sosiaalisen työllistämisen toimialan käsitteet. Helsinki: VATES-säätiö.

HAASTATTELUT

Kaikki haastattelut on tehnyt Noora Grönlund

Pietikäinen, Reetta 2017. Valtakunnallinen työpajayhdistys tieto- ja laatupäällikkö 20.1.2017. Turku.

Aarnio, Satu 2017. Bovallius ammattiopisto opettaja 2.2.2017. Turku.

LIITTEET

Liite 1. Haastattelu runko 1. Ammatillisen koulutuksen järjestäjä

HAASTATTELULUPA Opinnäytetyö: Osaaminen näkyväksi Pajamestareiden kädentaidoissa. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää voiko Pajamestareiden kädentaidoissa tehdä osaamisen tunnistamista ja soveltuuko se CV:hen tai opinnollistamiseen. Haastattelun opinnäytetyötä varten ammatillisen koulutuksen edustajaa. Haastattelut ja nauhoitukset hävitetään, kun opinnäytetyö on valmis ja hyväksytty.

Tausta: Kuka olet, mikä on taustaorganisaatiosi ja mitä teet siellä?

Kuinka paljon teette osaamisen tunnistamista ja tunnustamista?

Minkälaisia todistuksia hyväksytte tunnustamiseen?

Millaista on hyvä osaamisen tunnistaminen koulun näkökulmasta?

Teettekö yhteistyötä työpajojen kanssa?

Oletteko tehneet yhdessä esimerkiksi työpajojen kanssa oppimisympäristön tunnistamista?

Liite 2. Haastattelu runko 2. Valtakunnallinen työpajayhdistys

HAASTATTELULUPA Opinnäytetyö: Osaaminen näkyväksi Pajamestareiden kädentaidoissa. Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää voiko Pajamestareiden kädentaidoissa tehdä osaamisen tunnistamista ja soveltuuko se CV:hen tai opinnollistamiseen. Haastattelun opinnäytetyötä varten TPY:n edustajaa. Haastattelut ja nauhoitukset hävitetään, kun opinnäytetyö on valmis ja hyväksytty.

Tausta: Kuka olet, mikä on taustaorganisaatiosi ja mitä teet siellä?

Miksi opinnollistaminen on niin tärkeää työpajoille teidän mielestänne?

Mikä on tärkeintä opinnollistamisesta?

Mitä haasteita työpajat ovat kokeneet opinnollistamiseen?

Miten oppilaitokset ovat ottaneet työpajat vastaan tässä opinnollistamisessa?

Kysytäänkö teiltä paljon apua opinnollistamiseen?

Tekevätkö kädentaito-pajat opinnollistamista?

Liite 3.

Arviointi: Stailaus			
ARVIOINNIN KOHDE	Arviointikriteerit		
1. Työprosessien hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija tai tutkinnon suorittaja		
Työn suunnittelu	ideoi ja suunnittelee ohjattuna asiakkaan ulkoasua, kohdetta, tilaa tai tapahtumaa	ideoi ja suunnittelee ohjattuna asiakkaan ulkoasua, kohdetta, tilaa tai tapahtumaa asiakaslähtöisesti	ideoi ja suunnittelee ohjattuna asiakkaan ulkoasua, kohdetta, tilaa tai tapahtumaa vastuullisesti ja asiakaslähtöisesti
	laatii suunnitelmalle aikataulun ja noudattaa sitä	laatii suunnitelmalle kustannusarvion ja aikataulun sekä noudattaa niitä	laatii vaihtoehtoisille suunnitelmille kustannusarvioita ja aikatauluja sekä noudattaa valittua
Työn toteutus	toteuttaa ohjattuna stailauksen tilaajalle	toteuttaa ohjattuna stailauksen tilaajalle hänen toiveidensa mukaan	toteuttaa stailauksen tilaajalle hänen toiveidensa mukaan
Itsearviointi	arvioi stailausta suhteessa tavoitteisiin.	arvioi stailausta suhteessa tavoitteisiin ja muuttaa sitä ohjeiden mukaisesti.	arvioi stailausta suhteessa tavoitteisiin ja kehittää stailausosaamistaan saamansa palautteen mukaisesti.

Liite 4.

Stailaus							
Ammattitaitovaatimukset				ARVIOINTI			
		Olen tutustu -nut	O n tutustu -nut	saavut a-nut T1- tavoitte	saavutta -nut T1- tavoitte	valmis (oma arvio)	valmis (opett a-ian
Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osaa							
<ul style="list-style-type: none"> toteuttaa asiakkaan ulkoosun, kohteen, tilan tai tapahtuman stailauksen 				T1			
<ul style="list-style-type: none"> käyttää ammattialan osaamista stailauksessa <ul style="list-style-type: none"> o seurata trendejä ja tunnistaa tyylejä 				T1			
<ul style="list-style-type: none"> o käyttää ammattialansa tuotteita ja materiaaleja stailauksessa 				T1			
<ul style="list-style-type: none"> käyttää työssä esteettisiä tekniikoita 				T1			
<ul style="list-style-type: none"> tehdä yhteistyötä 				T1			
<ul style="list-style-type: none"> noudattaa aikatauluja. 				T1			

Liite 5.

Pajamestareiden kädentaitojen oppimispaketit:

Valmentautuja voi osoittaa omaa osaamistaan seuraavilla oppimispaketeilla, joista hän saa todistuksen, jossa on arviointi valmentautujan osaamisesta. Tätä todistusta voi käyttää CV:ssä tai osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen ammattioppilaitoksissa. Erityisesti käsi- ja taideteollisuusalan perustutkintoon ja tekstiilipuolelle. Mutta myös muihin ammattioppilaitoksiin vapaasti valittaviin opintoihin.

• Ohjaustoiminnan toteuttaminen

Tässä oppimispaketissa tavoitteena on:

Suunnitella ja laatia tavoitteet ohjaukselle. Ohjata ja neuvoa ammattityön tekemistä. Arvioida ohjattavien työskentelyä. Laatia työ- ja käyttöohjeita ja laskea ohjauksesta muodostuvia kustannuksia. Pitää myös osata vastaanottaa palautetta toiminnastaan ja kehittää toimintaansa palautteen mukaan.

• Taidekäsityön tekeminen

Tässä oppimispaketissa tavoitteena on:

Käyttää itselle sopivaa persoonallista työskentely- ja ilmaisutapaa. Valmistaa taidekäsityötuotteita, pieniä tuotesarjoja tai tilataideteoksia. Valita työhön materiaalit ja työtekniikat. Laittaa työnsä esille tilaan, joka korostaa taiteellista ilmaisua tai esitellä työnsä julkisessa tilassa yleisölle. Hyödyntää näyttelymahdollisuuksia ja noudattaa taiteelliseen toimintaan liittyviä eettisiä periaatteita.

• Tuotteen valmistaminen käsityönä

Tässä oppimispaketissa tavoitteena on:

Suunnitella uniikki- tai piensarjatuotteen tuoteidea tai tuotetta. Valita tuotteen toteuttamistavan ja tuoteominaisuudet. Käyttää toteuttamiseen soveltuvia työmenetelmiä, -välineitä ja työvaiheita. Valita tuoteideaan soveltuvia materiaaleja. Osaa hankkia tietoa valmistusmenetelmistä ja materiaaleista. Kehittää kädentaitoaan ja työskentelyään. Kehittää toteuttamisen työmenetelmiä ja –vaiheita. Huoltaa työvälineitä ja laskea kustannuksia. Valmistaa tuotteen ja viimeistellä sen. Osaa ottaa vastaan palautetta ja käyttää työssään toimintakykyä ylläpitäviä työtapoja. Noudattaa työssä annettuja työturvallisuusohjeita.

- **Stailaus**

Tässä oppimispaketissa tavoitteena on:

Toteuttaa asiakkaan ulkoasun, kohteen, tilan tai tapahtuman tyylin suunnittelun ja käyttää ammattialan osaamista tyylin suunnittelussa. Seuraa trendejä ja tunnistaa tyylejä. Käyttää ammattialansa tuotteita ja materiaaleja tyylin suunnittelussa. Osaa tehdä yhteistyötä ja noudattaa aikatauluja.

- **Työelämätaidot haltuun**

Tässä oppimispaketissa tavoitteena on:

Työskennellä työpaikassa ja kehittää osaamistaitojaan mm. noudattaa työaikoja, sovittuja toimintatapoja ja huolehtii työssään vaaditusta suoja- ym. vaatuksesta. Työskentelee osana työryhmää ja erilaisten ihmisten kanssa. Osaa edistää työyhteisön ilmapiiriä ja henkilöstön osallisuutta. Osaa toimia työpaikan eritehtävissä. Osaa osaltaan vastata työpaikan työtehtävien etenemisestä ja työn laadusta sekä näiden kehittämistä ja osaa kehittää omaa osaamistaan.

Käsi- ja taideteollisuus perustutkinto ARTESAANI ammattialankuvaus ja OSSUT
(opetussuunnitelmapohjainen suunnittelutyökalu):

Ammattialan kuvaus ja perustutkinnon tiedot:

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/1715117/ops/tiedot>

Ammattitaitovaatimukset, arviointi perusteet löytyvät OSSUsta

<http://www.bao.fi/asiantuntijapalvelut/materiaalipankki/opinnollistamisen-tyokalut/>
tai

<http://www.tpy.fi/aineistot/lomakkeet/osaamisen-tunnistaminen/>

Oppimispäiväkirjan pito

Valmentautuja pitää oman näköistä oppimispäiväkirjaa koko oppimispaketin suorittamisen ajan ja hän kirjaa siihen tehtävän työn. Valmentautuja kirjoittaa siihen joka päivä mitä on tehnyt ja mahdolliset ongelmat ja niiden ratkaisut ja lisäksi liittää tarvittavan kirjallisen materiaalin päiväkirjaan. Materiaaleja ovat esimerkiksi luonnokset, aikataulu, kustannuslaskelma, ohjeet ynnä muut sellaiset. Oppimispäiväkirjasta pitää löytyä:

- Suoritettava oppimispaketti
- Tehtävä työ
- Päivittäin tehdyt työt
- Tehtävän työn mahdolliset ongelman ja niiden ratkaisut
- Tarvittavat materiaalit esimerkiksi luonnokset, aikataulu, kustannuslaskelma, ohjeet.

Osaamistodistus pohja

Osaamistodistus

Kaarinan Nuoret Pajamestarit ry

Todistus on annettu ajalta 1.1.2017-12.10.2017 viikoittainen työaika: 20h

VALMENTAUTUJA NIMI

SYNTYMÄ-AIKA

Valmentautuja on suorittanut Kaarinan Nuoret Pajamestarit ry:n kädentaito-työpajassa seuraavat osaamista näkyväksi tekevät oppimispaketit, joista on liitteenä tarkemmat kuvaukset ja suoritustaso:

Ohjaustoiminnan toteuttaminen

Taidekäsityön tekeminen

Tuotteen valmistus käsityönä

Stailaus

Työelämätaidot haltuun

Kaarinassa 12.12.2017

Kädentaitojen työvalmentaja

Toiminnanjohtaja

Kaarinan Nuoret Pajamestarit ry Hallimestarinkatu 28 20780 Kaarina puh. 050 327 7066 www.pajamestarit.fi

Osaamistodistuksen oppimispaketin kuvaus ja osaamistaso

VALMENTAUTUJAN NIMI

Ohjaustoiminnan toteuttaminen

Kuvaus:

Valmentautuja osaa suunnitella ja laatia tavoitteet ohjaukselle. Hän osaa ohjata ja neuvoa ammattityön tekemistä, ja arvioida ohjattavien työskentelyä. Hän osaa laatia työ- ja käyttöohjeita ja laskea ohjauksesta muodostuvia kustannuksia. Hän pystyy myös vastaanottamaan palautetta toiminnastaan ja kehittää toimintaansa palautteen mukaan.

Suoritettu työ:

Osaamistaso:

On tutustunut 1, osaa ohjatusti 1, osaa itsenäisesti 2, osaa ohjata muita 3

Huomioitavaa:

Esim. Työ sujuu joutuisasti, erityisosaamista seuraavissa tehtävissä

Osaamistodistuksen oppimispaketin kuvaus ja osaamistaso

VALMENTAUTUJAN NIMI

Taidekäsityön tekeminen

Kuvaus:

Valmentautuja käyttää itselle sopivaa persoonallista työskentely- ja ilmaisutapaa. Valmistaa taidekäsityötuotteita, pieniä tuotesarjoja tai tilataideteoksia. Hän osaa valita työhön materiaalit ja työtekniikat. Laittaa työnsä esille tilaan, joka korostaa taiteellista ilmaisua tai esitellä työnsä julkisessa tilassa yleisölle. Hän pystyy hyödyntämään näyttelymahdollisuuksia ja noudattaa taiteelliseen toimintaan liittyviä eettisiä periaatteita.

Suoritettu työ:

Osaamistaso:

On tutustunut 1, osaa ohjatusti 1, osaa itsenäisesti 2, osaa ohjata muita 3

Huomioitavaa:

Esim. Työ sujuu joutuisasti, erityisosaamista seuraavissa tehtävissä

Osaamistodistuksen oppimispaketin kuvaus ja osaamistaso

VALMENTAUTUJAN NIMI

Tuotteen valmistus käsityönä

Kuvaus:

Valmentautuja osaa suunnitella uniikki- tai piensarjatuotteen tuoteidea tai tuotetta. Valita tuotteen toteuttamistavan ja tuuteominaisuudet. Käyttää toteuttamiseen soveltuvia työmenetelmiä, -välineitä ja työvaiheita. Valita tuoteideaan soveltuvia materiaaleja. Hän osaa hankkia tietoa valmistusmenetelmistä ja materiaaleista. Kehittää kädentaitoaan ja työskentelyään. Kehittää toteuttamisen työmenetelmiä ja – vaiheita. Huoltaa työvälineitä ja laskea kustannuksia. Valmistaa tuotteen ja viimeistellä sen. Hän osaa ottaa vastaan palautetta ja käyttää työssään toimintakykyä ylläpitäviä työtapoja. Hän noudattaa työssä annettuja työturvallisuusohjeita.

Suoritettu työ:

Osaamistaso:

On tutustunut 1, osaa ohjatusti 1, osaa itsenäisesti 2, osaa ohjata muita 3

Huomioitavaa:

Esim. Työ sujuu joutuisasti, erityisosaamista seuraavissa tehtävissä

Osaamistodistuksen oppimispaketin kuvaus ja osaamistaso

VALMENTAUTUJAN NIMI

Stailaus

Kuvaus:

Valmentautuja osaa toteuttaa asiakkaan ulkoasun, kohteen, tilan tai tapahtuman tyylin suunnittelun ja käyttää ammattialan osaamista tyylin suunnittelussa. Hän seuraa trendejä ja tunnistaa tyylejä. Hän käyttää ammattialansa tuotteita ja materiaaleja tyylin suunnittelussa. Osaa tehdä yhteistyötä ja noudattaa aikatauluja.

Suoritettu työ:

Osaamistaso:

On tutustunut 1, osaa ohjatusti 1, osaa itsenäisesti 2, osaa ohjata muita 3

Huomioitavaa:

Esim. Työ sujuu joutuisasti, erityisosaamista seuraavissa tehtävissä

Osaamistodistuksen oppimispaketin kuvaus ja osaamistaso

VALMENTAUTUJAN NIMI

Työelämätaidot haltuun

Kuvaus:

Valmentautuja osaa työskennellä työpaikassa ja kehittää osaamistaitojaan mm. noudattaa työaikoja, sovittuja toimintatapoja ja huolehtii työssään vaaditusta suoja- ym. vaatetuksesta. Hän työskentelee osana työryhmää ja erilaisten ihmisten kanssa. Osaa edistää työyhteisön ilmapiiriä ja henkilöstön osallisuutta. Osaa toimia työpaikan eri tehtävissä. Osaa osaltaan vastata työpaikan työtehtävien etenemisestä ja työn laadusta sekä näiden kehittämisestä ja osaa kehittää omaa osaamistaan.

Suoritettu työ:

Osaamistaso:

On tutustunut 1, osaa ohjatusti 1, osaa itsenäisesti 2, osaa ohjata muita 3

Huomioitavaa:

Esim. Työ sujuu joutuisasti, erityisosaamista seuraavissa tehtävissä

Oppimisympäristön tunnistaminen

Kädentaidot: Laitteet, tilat, tekniikat, tehdyt työt, projektit ja muuta

Laitteet: kaksi kotiompelukonetta ja yksi kotisaumuri, silitysrauta ja lauta

Tilat: Yksi leikkuupöytä ja 8 hengelle omat työpöydät. Yksi työvalmentaja ja yksi yksilövalmentaja, paikat noin 6 valmentajalle

Tekniikat: virkkaus, kutominen, huovutus, kortti askartelu, helmityöt, ompelutyöt, laukkujen ja pussukoiden kaavoitus, kankaiden painaminen, askartelu, korutyöt, tuunaus, suunnittelu, maalaus, piirtäminen.

Tehdyt työt: punotut rannekorut, helmityöt, amigurut, kudotut paperinarukaitaliinat, huovutetut hiiret ja leivokset yms, kortit, virkatut patalaput, kangaskassit, lasimerkit, pullopussit, ommellut pussukat, ommellut neulatyyny, kudotut paperinarukranssit, virkatut lumihiihtaleet, ommellut pehmolelut, tervanaru sydämet ja ukot, virkatut leivokset, avaimenperät helmienpujottelulla, virkkauksella tai huovutuksella, juhlaiviirit, virkatut korit, ommellut korit, ommellut patalaput, hiusturbaanit, unimaski, ommellut lasinaluset, sytykeruusut, kauratyyny ommeltu, koristellut lasipurkit mm. paperinaru, paperimassa, nauhat, maalaus, teipit, ommellut kenkien suojaussit, ommellut, askarrellut ja virkatut heijastimet, pikkujouluhiuspannat, metallilangasta taivutellut tekstit, tärkätyt korit, ommellut joulukoristeet, ommellut karkkipaperipussukat, virkatut miehenkorvikkeet, ristipistotyöt, vhs-pussukat (virkkaus ja ompelu), kenkäpussukka, käsipyyhe lenkillä, käpykranssit, käpykuuset, käpyjoulukoristeet, pitsikukkien virkkaus, huovutetut rannekorut, tölkkikliipsikorut.

Projektit: paperimassasta isot kivet ja linnut, suunnittele ja tee prototyyppi tuote kädentaidoille, korukurssi.

Muuta: kokoonpanotöitä: rusettien taivuttelu ja lehtirullien teko. Tuotteiden kustannusten laskeminen, hinnoittelu, esillelaitto, ohjeiden teko, mallikappaleiden teko ja kehitys, työelämän säännöt ja tavat, oppien siirtäminen muille.

Tuotteet, joita pajalla tehdään ovat pientä lahjatavaraa ja sisustustavaraa. Pajalla ei tehdä vaatteiden ompelua tai korjausompelua. Ainoat asiakastyöt joita pajalla tehdään, on pajan omalle väelle. Tuotteita tehdään tekemällä oppimalla ja ne tehdään piensarjoina myyntiin tai tekniikkaopetteluun omaan portfolioon.